



MASARYKOVA UNIVERZITA

# Politická geografie

*Geografie integrace*

*Svět po 2. světové válce*

# Obsah

- Geografie integrace.
- Poválečný vývoj světa.
- Vznik Organizace spojených národů.
- Evropská integrace.
- Mezinárodní integrační seskupení.

# Teorie integrace

- **Integrace** – spojování, slučování původně samostatných, izolovaných jednotek do jednotného systému (celku).
- V PG se jedná o spojování nezávislých státních celků (včetně vzdání se určité části moci, samostatnosti).
- Opakem integrace je **desintegrace**.
- V současném postmoderním světě probíhají oba procesy souběžně a především velice intenzivně.
- Např. ekonomická globalizace vs. zvětšování rozdílů mezi severem a jihem.

# Integrační procesy

- Integrace může být chápána jako dynamicky (proces = sjednocování Evropy) nebo staticky (stav = Evropská Unie).
- Probíhaly po celou historii civilizace, v současnosti nabyly nových kvalitativních rysů (v souvislosti s globalizací) – jsou velice rychlé, základ mají v ekonomické integraci (pak se šíří do ostatních sfér).

# Integrační procesy

dle Johnston, Gregory a Smith, 1994

## ➤ **Formální integrace**

- Vznikají na základě konsensu (smlouvy, dohody, ústavy...).
- Skokový proces.

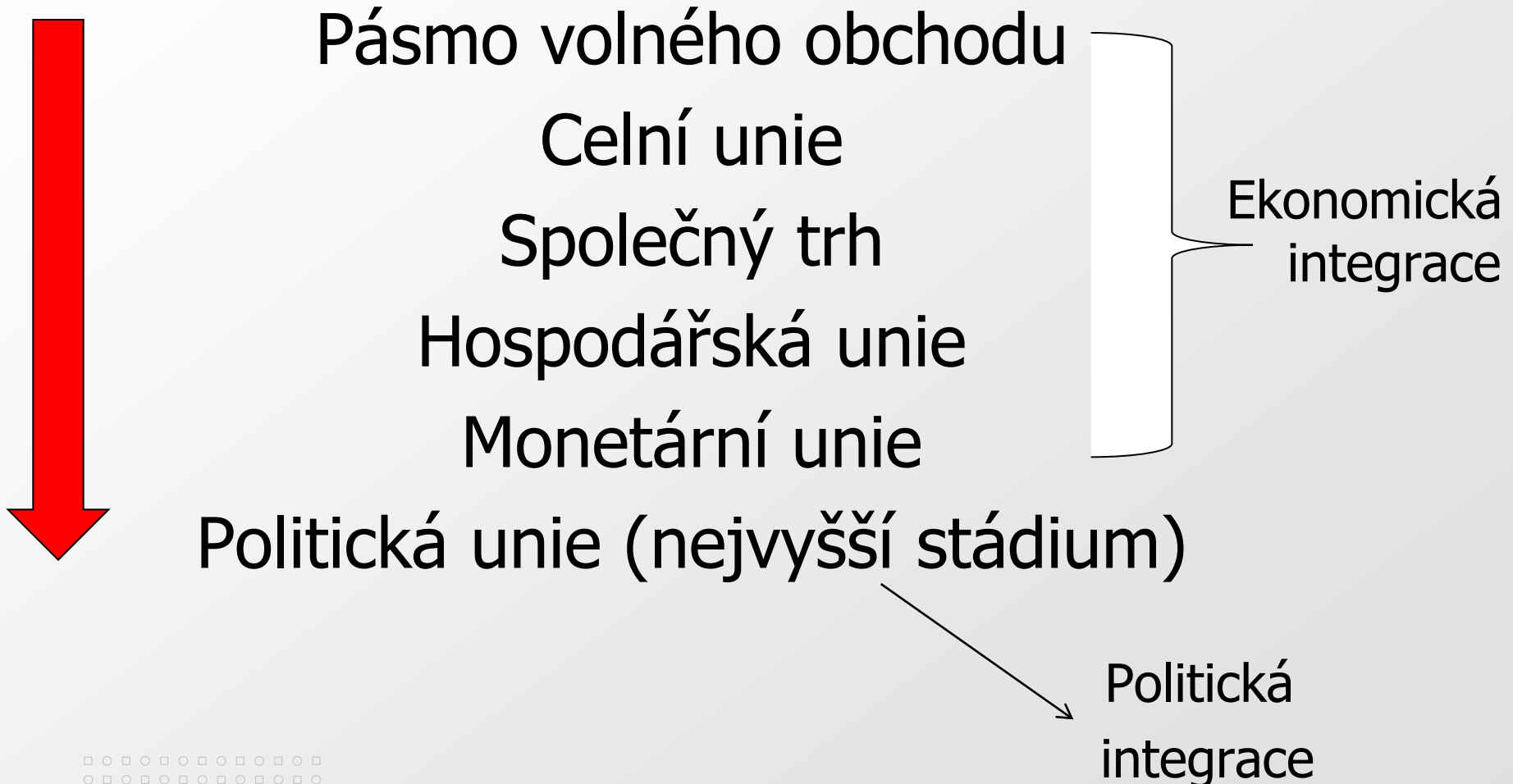
## ➤ **Neformální integrace**

- Vznikají spontánně, na základě ekonomického nebo politického vývoje.
- Kontinuální proces.
- Mohou přerůstat ve formální.

# Druhy integrací

- ❖ Politické (Rada Evropy).
- ❖ Právní (Mezinárodní soudní dvůr).
- ❖ Vojensko-bezpečnostní (NATO).
- ❖ Ekonomické (OPEC, NAFTA, EFTA, CEFTA).
- ❖ Sociální (ILO – Mezinárodní organizace práce).
- ❖ Ekologické (REC – The Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe).
- ❖ Vědecko-technické (EUROATOM).
- ❖ Kulturní (UNESCO).
- ❖ Komplexní (Evropská Unie).
- ❖ Administrativně-správní (Frýdek-Místek, Mokrý-Horákov, Hostěradky-Rešov).

# Stupně integračních procesů



# Pásmo volného obchodu

- Free trade zone.
- Ruší se celní a jiné bariéry ve vzájemném obchodu (neplatí pro třetí státy, se kterými každý členský stát spolupracuje individuálně).
- Z celních unií bývají často vyňaty zemědělské komodity (kvůli ochraně vnitřního trhu).
- CEFTA, NAFTA, EFTA, ASEAN.

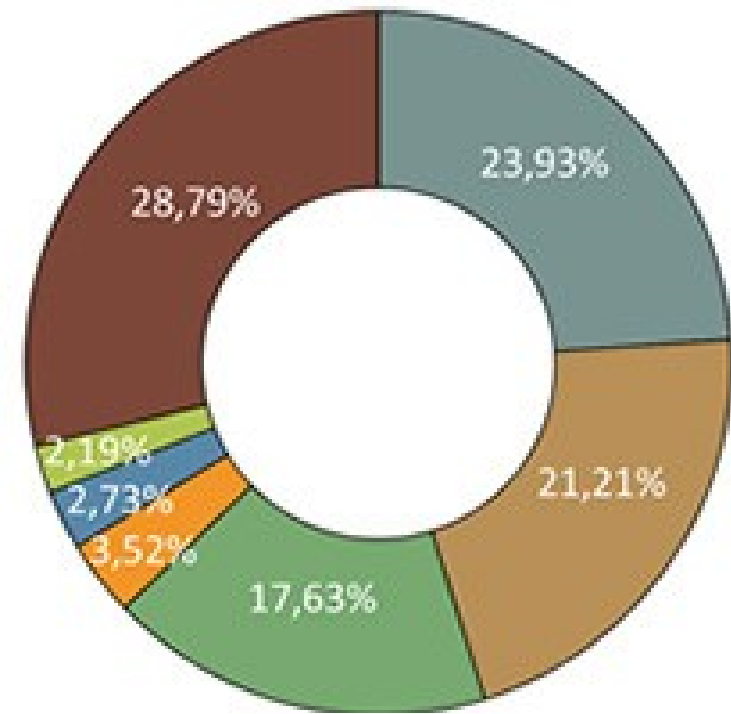


# Celní unie

- Customs union.
- Odstraňuje obchodní bariéry mezi členskými státy.
- Zavádí společný postup (cla, kvóty) vůči třetím zemím.
- Vzniká potřeba společné ekonomické politiky.
  
- Benelux (od roku 1948 – předobraz EU).
- Celní unie mezi Slovenskem a Českou republikou do 30. 4. 2004.
- EU-Turecko.

# Celní unie

## Hlavní kategorie zboží



- Léčivé přípravky
- Obalové materiály
- Cigarety
- Oděvy
- Příslušenství k mobilním telefonům
- Označení, etikety, nálepky
- Všechny ostatní kategorie

# Společný trh

- Common market
- Volný pohyb zboží, ale také tzv. výrobních faktorů – pracovních sil a kapitálu.
- Všichni obyvatelé účastnických zemí se mohou ve státech dohody volně pohybovat (včetně možnosti práce nebo usazení).

# Hospodářská unie

- Stejně výhody jako v případě společného trhu – volný pohyb osob, služeb, zboží a kapitálu mezi účastnickými státy.
- Veškeré ekonomické aktivity jsou propojené, vzájemně integrované a koordinované.

# Monetární unie

- ❏ Měnová unie.
- ❏ Konečné stádium ekonomické integrace.
- ❏ Podmínky pro členské státy:
  - ❏ Záruka úplné a nevratné konvertibility měn.
  - ❏ Plná liberalizace finančních toků.
  - ❏ Úplná integrace bankovních a finančních trhů.
  - ❏ Neodvolatelný fixing směnných kurzů bez flukтуаčního pásma.
  - ❏ Jednotná monetární politika řízená centrální bankou.
- ❏ V konečné fázi dochází ke sjednocování národních měn.
- ❏ Maastrichtská smlouva nastiňuje monetární unii.

# Politická unie

- Společná politika se přesouvá z pouze ekonomické oblasti do sféry zahraniční, bezpečnostní, obranné a vnitřní politika.
  
- Existují dvě varianty:
  - Federace
  
  - Konfederace

## Federace

- ☒ Složený stát, skládající se ze států – členů federace s různým označením (státy, země, republiky, kantony, provincie).
  
- ☒ Federace má vždy plnou mezinárodní subjektivitu a dělí se na:
  - **federaci vnitrostátní** – členské státy nemají mezinárodní subjektivitu - USA, Československo 1969-92.
  - **federaci mezinárodní** – členské státy mají omezenou mezinárodní subjektivitu a mohou vlastním jménem uzavírat mezinárodní smlouvy v rozsahu stanoveném federální ústavou - Německo, Švýcarsko, Rakousko, Sovětský svaz, Československo ke konci roku 1992.

# Konfederace

- Nejsou složené státy.
- Je to svaz nezávislých států, pravomoc orgánů konfederace není imperativní.
- Subjektem mezinárodního práva jsou členské státy, ne konfederace jako celek.
- Většinou jen přechodná forma spolupráce, která končí přetvořením na federaci (1789: USA, 1848: Švýcarsko), nebo rozpadem (1989: Senegambie).



# Integrační procesy v minulosti

- Římská říše
- Rakousko-Uhersko
- Sjednocení Itálie a Německa
- USA, Sovětský Svaz
- Evropské společenství

# Poválečný vývoj

- ❑ Německo a Rakousko rozděleno do 4 okupačních zón.
- ❑ Odsun obyvatelstva z východní Evropy (až 12 milionů Němců).
- ❑ Francie a Itálie – do 1947 – odsun komunistů z vlády.
- ❑ Sovětský svaz si vedle někdejšího východního Polska podržel přímou kontrolu nad pobaltskými státy Litvou, Lotyšskem a Estonskem a nad dříve rumunskou Besarabií, k čemuž získal československou Podkarpatskou Rus.
- ❑ Bipolární rozdělení světa – Západní a východní blok (Spojené státy x SSSR).
- ❑ V Řecku občanská válka (královská vojska x komunisté).

# Poválečný vývoj

- ❏ Čína – občanská válka (nacionalisté x komunisté) – Mao Ce-tung – Čínská lidová republika – 1949. Vůdce Kuomitangu generál Čankajšek se stáhl na ostrov Tchaj-wan.
- ❏ Korejská válka (1950–1953) – Severní x Jižní Korea. Severní část - „lidově demokratický režim“ - Kim Ir-Sen. Jih – 1948 demokratické volby - Li Syn Man.
- ❏ Vietnam (Indočína) – v srpnu 1945 vyhlášena Vietnamská demokratická republika - Ho Či Min – rozdělení na dvě části – Sever komunistický a Jih s podporou USA - Ngo- Dinh – Diem.
- ❏ Dekolonizace zemí => vznik nových států (Izrael 1948, Indie 1947, Pákistán 1956).
- ❏ Podpora USA zemím (Turecko, Řecko) a v Asii (Tchaj-wan, Jižní Korea).

# Studená válka

- Konflikt mezi národy, který nezahrnuje vojenské akce, ale je zaměřen především na akce ekonomické či politické.
- 1947–1991 mezi Spojenými státy a jejich spojenci sdruženými v NATO na jedné straně a Sovětským svazem.
- Už od roku 1945 napětí mezi Sovětským svazem a USA – neshody o osudu poraženého Německa, vztah k Francii a osud Polska – Jaltská konference (únor 1945).
- Ve snaze o zachování mezinárodního míru vytvořili v roce 1945 Spojenci **Organizaci spojených národů**.
- Rozdělení poválečné Evropy na zájmové sféry USA a západních spojenců a SSSR.



# Studená válka

- ❑ Počátek – svržení atomové pumy na Japonská města Nagasaki a Hirošima (1945) a projev amerického prezidenta Harry S. Truman (1947) -> nový směr zahraniční politiky USA – **Trumanova doktrína**.
- ❑ V roce 1948 přišla Amerika s nabídkou ekonomické obnovy zničeného evropského hospodářství = **Marshallův plán**.
- ❑ Československo – na hranicích rozdělení zemí – tzv. **železná opona**.
- ❑ Reakce USA na Studenou válku = založení **NATO**.
- ❑ Reakce Sovětského svazu = **Varšavská smlouva**.
- ❑ Studená válka končí rozpadem SSSR počínajícím v druhé polovině 80. let a definitivním na přelomu 80. a 90. let.

# Trumanova doktrína



- ❖ Vyhlášena **12. března 1947.**
- ❖ Řešila pozici Řecka a Turecka.
- ❖ Finanční podpora těmto dvěma státům ve výši 400 milionů dolarů.
- ❖ Formuloval cíle a zásady politiky reagující na počínající studenou válku.
- ❖ Doktrína de facto akceptovala status quo bipolárního světa rozděleného na blok komunistických států a blok států demokratických.
- ❖ <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/USAttruman.htm>

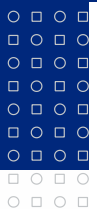
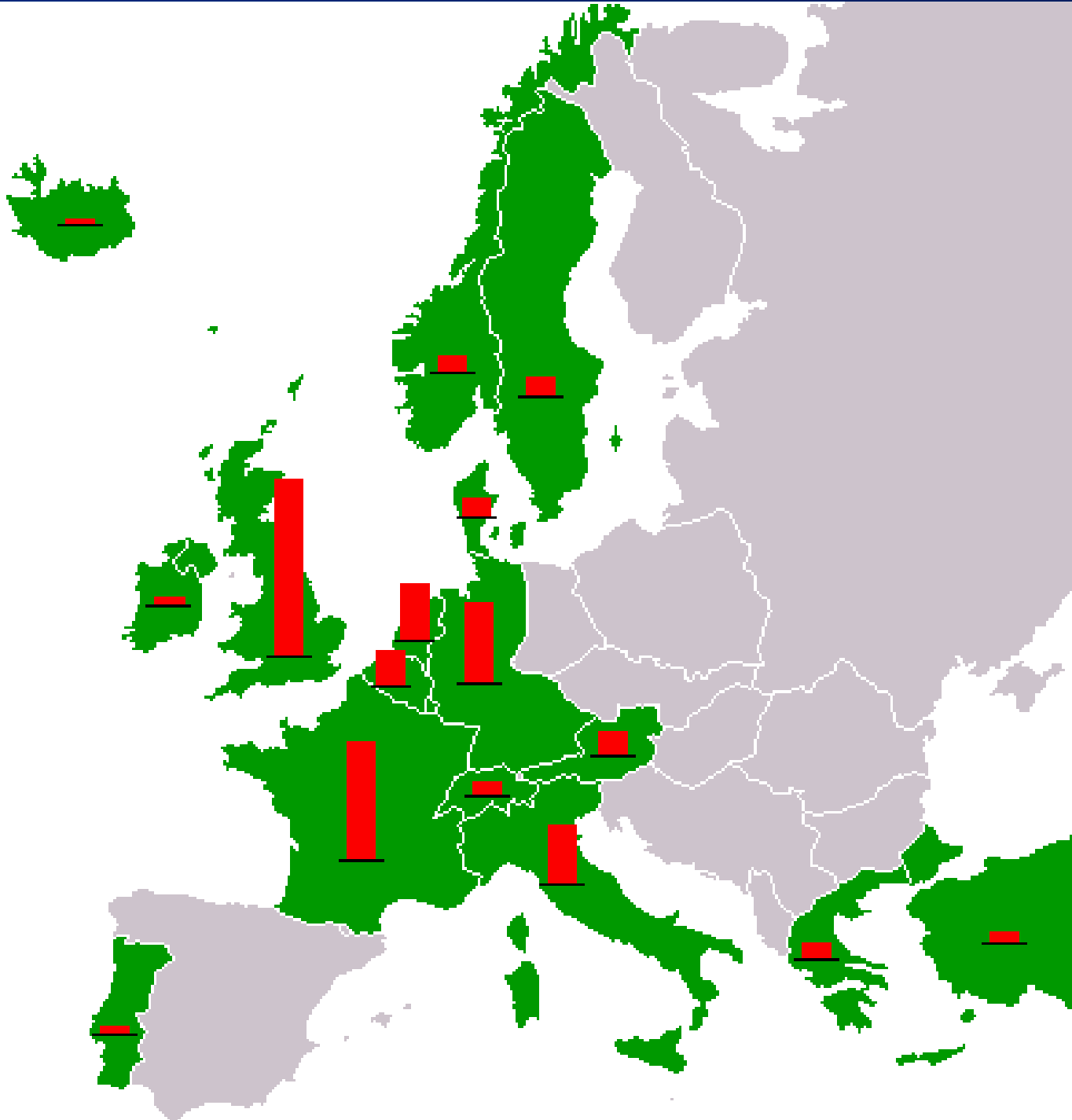
# Marshallův plán

- ❏ ***Plán evropské obnovy (European Recovery Program).***
- ❏ Přijat Kongresem 3. dubna 1948.
- ❏ Plán poprvé vyhlásil státní tajemník USA George C. Marshall 5. června 1947 v projevu na Harvardu.
- ❏ V letech 1948–1952 poskytly Spojené státy západní Evropě pomoc ve výši přibližně 13 miliard dolarů.
  
- ❏ Generál Marshall byl v roce 1953 za svoji celoživotní práci oceněn Nobelovou cenou za mír.
- ❏ <http://www.marshallfoundation.org/library/MarshallPlanSpeech.html>



# Marshallův plán

- ❏ Vyžadoval, aby iniciativa vyšla z Evropy – tzv. 2. konferenci v Paříži (zástupci 17 států včetně Německa) – požadavek 19 mld. dolarů.
- ❏ 2 roky americké pomoci → ozdravění evropského průmyslu → stabilizace západní Evropy.
  - ❏ Od severu k jihu se daly spatřit konzervárny ryb, nově vybudované přístavy, zlepšení situace venkova – vše díky novým strojům a technologiím.
  - ❏ Místo koní – traktory.
  - ❏ Rakouský venkov → elektrifikace.
- ❏ Celkově stál americké daňové poplatníky přes 13 miliard dolarů, měl pozitivní dopad na americké obchodníky - svým zbožím zaplavili evropský trh.





# OSN (UNO)

- ❏ založena **26. června 1945** v San Franciscu na základě přijetí Charty OSN – zástupci 50-ti států.
- ❏ Charta OSN – základní dokument, přijetí 51 členy (včetně ČSR), charakter mezinárodní smlouvy.
- ❏ [www.un.org/aboutun/charter](http://www.un.org/aboutun/charter)
- ❏ Oficiálně vznikla 24. října 1945, kdy byla Charta ratifikována Čínou, Francií, Sovětským svazem, USA, Velkou Británií a většinou ostatních signatářských zemí.
- ❏ 24. říjen = Den Spojených národů.



# Charta OSN (UNO)

## MY, LID SPOJENÝCH NÁRODŮ, JSOUCE ODHODLÁNI:

- ☒ uchránit budoucí pokolení metly války, která dvakrát za našeho života přinesla lidstvu nevýslovné strasti,
- ☒ prohlásit znovu svou víru v základní lidská práva, v důstojnost a hodnotu lidské osobnosti, v rovná práva mužů i žen a národů velkých i malých,
- ☒ vytvořit poměry, za nichž mohou být zachovány spravedlnost a úcta k závazkům plynoucím ze smluv a jiných pramenů mezinárodního práva,
- ☒ podporovat sociální pokrok a zlepšovat životní úroveň ve větší svobodě.



# Charta OSN (UNO)

- ❏ Chartu OSN lze pozměnit hlasováním Valného shromáždění, pokud se pro vysloví dvoutřetinová většina členů a změnu ratifikují dvě třetiny členských států OSN, včetně pěti stálých členů Rady bezpečnosti.
- ❏ Doposud byly pozměněny čtyři články Charty, jeden z nich dvakrát:
  - ❏ v roce 1965 byl zvýšen počet členů Rady bezpečnosti z 11 na 15 (článek 23) a počet hlasů nutných k přijetí rozhodnutí byl zvýšen ze sedmi na devět, včetně hlasů všech pěti stálých členů při rozhodování o všech podstatných otázkách (ne proceduralních) (článek 27);
  - ❏ v roce 1965 byl zvýšen počet členů Ekonomické a sociální rady z 18 na 27, v roce 1973 na 54 členů (článek 61);
  - ❏ v roce 1968 byl počet hlasů v Radě bezpečnosti potřebných ke svolání Všeobecné konference o revizi Charty zvýšen ze sedmi na devět (článek 109).



## OSN (UNO)

- ❏ První Valné shromáždění OSN se konalo 10. ledna 1946 v Londýně.
- ❏ Hlavní sídlo v New Yorku, dále v Ženevě a Vídni.
- ❏ Jednací jazyky: angličtina, čínština, francouzština, ruština, španělština a arabština.
- ❏ V současnosti má 193 členských států.



## Předchůdci OSN

- *Mezinárodní telekomunikační unie* byla založena v roce 1865 pod názvem Mezinárodní telegrafická unie.
- *Všeobecná poštovní unie* vznikla roku 1874.
- Obě unie jsou dnes specializovanými organizacemi systému OSN.
- *Společnost národů* – ustavena v roce 1919 v rámci Versailleské smlouvy „na podporu mezinárodní spolupráce a dosažení míru a bezpečnosti“.
- V rámci Versailleské smlouvy vznikla i *Mezinárodní organizace práce* jako přidružená organizace Společnosti národů.



# Cíle

- Udržovat mezinárodní mír a bezpečnost;
- rozvíjet mezi národy přátelské vztahy založené na respektování zásad rovnoprávnosti a práva na sebeurčení národů;
- spolupracovat při řešení mezinárodních ekonomických, sociálních, kulturních a humanitárních otázek a podpoře základních lidských práv a svobod;
- být centrem pro koordinaci kroků, které národy podnikají v zájmu dosažení těchto společných cílů.





# System ORGANIZACE

## ZÁKLADNÍ ORGÁNY ORGANIZACE

### MEZINÁRODNÍ SOUDNÍ DVŮR

Výbor vojenských zmocněnců  
Stálé výbory a ad hoc orgány  
Mezinárodní soudní tribunál pro bývalou Jugoslávii  
Mezinárodní soudní tribunál pro Rwandu  
Monitorovací, verificační a inspekční komise pro Irák  
Mírové operace a mise

### RADA BEZPEČNOSTI

Hlavní a ostatní výbory v průběhu zasedání  
Stálé výbory a ad hoc orgány  
Ostatní podpůrné orgány

### VALNÉ SHROMÁŽDĚNÍ

#### PROGRAMY A FONDY

<b>UNCTAD</b> Konference OSN pro obchod a rozvoj	<b>UNDP</b> Rozvojový program OSN	<b>UNHCR</b> Vysoký komisař OSN pro uprchlíky
<b>ITC</b> Mezinárodní obchodní centrum (UNCTAD/WTO)	<b>UNIFEM</b> Rozvojový fond OSN pro ženy	<b>UNICEF</b> Dětský fond OSN
<b>UNDCP</b> Program OSN pro kontrolu drog	<b>UNV</b> Program dobrovolníků OSN	<b>WFP</b> Světový potravinový program
<b>UNEP</b> Program OSN pro životní prostředí	<b>UNFPA</b> Populační fond OSN	<b>UNRWA**</b> Agentura OSN pro pomoc a práci ve prospěch palestýnských uprchlíků na Blízkém východě

#### DALŠÍ ORGANIZACE OSN

<b>OHCHR</b> Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva	<b>UNCHS</b> Centrum OSN pro lidská sídla (Habitat)	<b>UNOPS</b> Úřad OSN pro projektové služby	<b>UNU</b> Univerzita OSN
---	--	--	------------------------------

#### VÝZKUMNÉ A ŠKOLÍCÍ INSTITUTY

<b>INSTRAW</b> Mezinárodní výzkumný a vzdělávací institut pro problematiku žen	<b>UNITAR</b> Vzdělávací a výzkumný institut OSN	<b>UNIDIR**</b> Výzkumný institut OSN pro otázky odzbrojení
<b>UNICRI</b> Meziregionální výzkumný institut OSN pro kriminalitu a justici	<b>UNRISD</b> Výzkumný ústav OSN pro sociální rozvoj	

# SPOJENÝCH NÁRODŮ

## SPOJENÝCH NÁRODŮ

### EKONOMICKÁ A SOCIÁLNÍ RADA

**PROVOZNÍ KOMISE**  
Komise pro sociální rozvoj  
Komise pro lidská práva  
Komise pro omamné látky  
Komise pro prevenci kriminality a trestní spravedlnost  
Komise pro vědu a techniku pro rozvoj  
Komise pro trvale udržitelný rozvoj  
Komise pro postavení žen  
Komise pro otázky populace a rozvoje  
Statistická komise

**REGIONÁLNÍ KOMISE**  
Ekonomická komise pro Afriku (ECA)  
Evropská hospodářská komise (ECE)  
Ekonomická komise pro Latinskou Ameriku a karibskou oblast (ECLA/C)  
Ekonomická a sociální komise pro Asii a oblast Tichomoří (ESCAP)  
Ekonomická a sociální komise pro západní Asii (ESOWA)

Stálé výbory a výbory v průběhu zasedání  
Experti a ad hoc orgány

**IAEA**  
Mezinárodní agentura pro atomovou energii

**WTO**  
Světová obchodní organizace

**CTBTO**  
Organizace pro úplný zákaz jaderných zkušek

**OPCW**  
Organizace pro zákaz chemických zbraní

**WTO**  
Světová turistická organizace

### PORUČENSKÁ RADA

**SPECIALIZOVANÉ AGENTURY\***

**ILO**  
Mezinárodní organizace práce

**FAO**  
Organizace pro výživu a zemědělství

**UNESCO**  
Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu

**WHO**  
Světová zdravotnická organizace

**SKUPINA SVĚTOVÉ BANKY**

**IBRD** Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj

**IDA** Mezinárodní rozvojová organizace

**IFC** Mezinárodní finanční kooperace

**MIGA** Mezinárodní agentura pro garanci investic

**ICSID** Mezinárodní centrum pro urovnání investičních sporů

**IMF**  
Mezinárodní měnový fond

**ICAO**  
Mezinárodní organizace civilního letectví

**IMO**  
Mezinárodní námořní organizace

**ITU**  
Mezinárodní telekomunikační unie

**UPU**  
Světové poštovní unie

**WMO**  
Světová meteorologická organizace

**WIPO**  
Světová organizace duševního vlastnictví

**IFAD**  
Mezinárodní fond pro zemědělský rozvoj

**UNIDO**  
Organizace OSN pro průmyslový rozvoj

### SEKRETARIÁT

**OSG**  
Úřad generálního tajemníka OSN

**OIOS**  
Úřad pro vnitřní dohled

**OLA**  
Úřad pro právní otázky

**DPA**  
Odbor pro politické otázky

**DDA**  
Odbor pro otázky odzbrojení

**DPKO**  
Odbor pro mírové operace

**OCHA**  
Oddělení pro koordinaci humanitární činnosti

**DESA**  
Odbor pro ekonomické a sociální otázky

**DGAACS**  
Odbor pro záležitosti Valného shromáždění a konferenční služby

**DPI**  
Odbor pro poskytování informací veřejnosti

**DM**  
Odbor pro řízení

**OIP**  
Úřad programu pro Irák

**UNSECOORD**  
Úřad bezpečnosti koordinátora OSN

**ODCCP**  
Úřad pro kontrolu drog a prevenci kriminality

**UNOG**  
Úřad OSN v Ženevě

**UNOV**  
Úřad OSN ve Vídni

**UNON**  
Úřad OSN v Nairobii

\* Autonomní organizace spolupracující s OSN a v případě nutnosti se sebou prostřednictvím koordinčního mechanismu Binomického a sociálního úřadu.  
\*\* Zasadující dle svého úřadu. Valnému shromáždění.

**Poznámky:** Plná čára znamená vztah přímé podřízenosti příslušnému základnímu orgánu. Přerušovaná čára znamená vztah v rámci úřadu OSN pro kontrolu drog a prevenci zločinů. \*UNRWA a UNIDIR podléhají pouze VS. \*Světová obchodní organizace a Světová turistická organizace používají stejného zkratku. \*IAEA podléhá Radě bezpečnosti a Valnému shromáždění. \*Právní komise CTBTO a OPCW spadají pod VS. \*Specializované agentury jsou autonomní organizace spolupracující s OSN a vzájemně mezi sebou prostřednictvím koordinčního systému ECOSOC na mezinárodní úrovni a prostřednictvím Výboru výkonných ředitelů pro koordinaci (CEB) na úrovni svých sekretariátů.



# Valné shromáždění

- Zástupci všech členských států s 1 hlasem.
- Zasedá zpravidla 1 x ročně v září v New Yorku.
- V čele Valného shromáždění stojí předseda (od 18. 9. 2012 Vuk Jeremić) a 21 místopředsedů.
- Projednává všechny otázky, které jsou spojené s Chartou OSN, také projednává zprávy jednotlivých dalších hlavních orgánů a volí jejich členy.
- O otázkách míru a bezpečnosti, přijetí nových členů, rozpočtu atd., je nutná dvoutřetinová většina hlasů.
- Při rozhodování o ostatních otázkách rozhoduje prostá většina.



# Valné shromáždění

## ❏ Funkce a pravomoci:

- ❏ zvažovat a činit doporučení v záležitostech týkajících se principů spolupráce při udržování světového míru a bezpečnosti včetně otázek odzbrojení a omezování zbrojení,
- ❏ jednat o otázkách týkajících se mezinárodního míru a bezpečnosti s výjimkou případů, kdy se sporem nebo situací zabývá Rada bezpečnosti,
- ❏ iniciovat vypracovávání studií a zpráv a činit doporučení,
- ❏ prosazovat mírová řešení všech situací, které by mohly ohrozit přátelské vztahy mezi národy.
- ❏ určovat a schvalovat rozpočet OSN,
- ❏ volit nestálé členy Rady bezpečnosti, členy Ekonomické a sociální rady a dodatečně členy Poručenské rady,
- ❏ volit soudce Mezinárodního soudního dvora a na základě doporučení Rady
- ❏ jmenovat generálního tajemníka OSN.



# Rada bezpečnosti OSN

- ❖ Nejmocnější orgán OSN.
- ❖ [www.un.org/Docs/sc](http://www.un.org/Docs/sc)
- ❖ 15 členů - Pět členů jsou tzv. **stálí členové** se zvláštními pravomocemi, zbylých 10 členů (**nestálí členové**) je voleno Valným shromážděním OSN na dvouleté období.

## **Aktivita:**

- ❖ *zachování míru ve světě*
- ❖ *řešení sporů*
- ❖ *úprava zbrojení*
- ❖ *používání sankcí vůči narušiteli*
- ❖ *podnikání vojenských akcí proti agresoru*
- ❖ *navrhuje kandidáta na generálního tajemníka*
- ❖ *spolu s valným shromážděním volí soudce mezinárodního soudního dvoru*
- ❖ *předkládá zprávy o svojí činnosti valnému shromáždění*



## Rada bezpečnosti OSN

### ***Stálí členové:***

- Čínská lidová republika
- Francie
- Rusko
- USA
- Spojené království

### ***Nestálí členové:***

- Do 2013 – Ázerbájdžán, Guatemala, Maroko, Pákistán, Togo
- Do 2014 – Jižní Korea, Rwanda, Argentina, Austrálie, Lucembursko



# Ekonomická a sociální rada OSN (ECOSOC)

- ❏ Koordinace hospodářské a sociální činnosti OSN.
- ❏ 54 členů s tříletým funkčním obdobím, rozhodnutí jsou přijímána prostou většinou, každý člen disponuje jedním hlasem.
- ❏ Funkce a pravomoci:
  - ❏ ústřední diskusní fórum k projednávání mezinárodních ekonomických a sociálních otázek,
  - ❏ vypracovává studie a zprávy, předkládá doporučení týkající se mezinárodních ekonomických, sociálních, kulturních, vzdělávacích, zdravotních a dalších otázek,
  - ❏ podporuje respektování a dodržování lidských práv a základních svobod.



# Ekonomická a sociální rada OSN odborné komise

- 9 výkonných komisí (Statistická komise, Komise pro populaci a rozvoj, Komise pro sociální rozvoj, Komise pro lidská práva, Komise pro postavení žen, Komise pro narkotika, Komise pro prevenci kriminality a trestní spravedlnost, Komise pro vědu a techniku pro rozvoj a Komise pro trvale udržitelný rozvoj).
- 5 regionálních komisí: Ekonomická komise pro Afriku (sídlo Addis Abeba, Etiopie), Ekonomická a sociální komise pro Asii a Tichomoří (Bangkok, Thajsko), Ekonomická komise pro Evropu (česky též Evropská hospodářská komise, EHK) (Ženeva, Švýcarsko), Ekonomická komise pro Latinskou Ameriku a Karibskou oblast (Santiago, Chile), Ekonomická a sociální komise pro západní Asii (Bejrút, Libanon).



# Poručenská rada OSN

- Do roku 1994 správa jedenácti území zařazených do poručenské soustavy.
- [www.un.org/documents/tc](http://www.un.org/documents/tc)
- Funkce a pravomoci:
  - Jejím úkolem bylo zajistit přijetí takových kroků, které připraví tato území na samosprávu nebo samostatnost.
- Posledním bylo svěřenecké území Tichomořských ostrovů (Palau), které se v roce 1994 staly 185. členským státem OSN.
- Složena ze stalých členů Rady bezpečnosti.
- Nyní se schází dle potřeby.





## Mezinárodní soudní dvůr

- Sídlo v nizozemském Haagu.
- Řeší spory mezi členskými státy a předává OSN a jejím specializovaným organizacím odborné posudky.
- Statut je určen Chartou OSN.
- Soudních procesů se mohou účastnit a své spory mohou soudu předkládat pouze státy.
- Soud tvoří 15 soudců volených v oddělených hlasováních Valným shromážděním a Radou bezpečnosti.
- Předseda - Rosalyn Higgins (Velká Británie).



# Mezinárodní trestní tribunály

- ❏ Sídlo v nizozemském Haagu.
- ❏ Stíhá osoby zodpovědné za zločin genocidy, zločiny proti lidskosti, válečné zločiny a potenciálně také zločin agrese.
- ❏ *Tribunál pro bývalou Jugoslavii (1993)* - soud má 16 stálých soudců a 27 nestálých soudců.
- ❏ *Tribunál pro Rwandu (1994)* – 18 nestálých soudců.



# Generální tajemník

- Diplomat, obhájce, úředník a výkonný ředitel = symbol OSN.
- Generální tajemník - mluvčí všech obyvatel světa.
- Od 1. ledna 2007 - Ban Ki-moon.
- Kofi Annan, Butrus Butrus-Ghálí, Javier Peréz de Cuéllar.





# Sekretariát

- ❏ Výkonný úřad generalního tajemníka zahrnuje generalního tajemníka a tým jeho poradců a zajišťuje celkové administrativní vedení OSN.
- ❏ Sekretariát sídlí v New Yorku a má úřadovny v mnoha dalších částech světa:
  - ❏ Úřad OSN v Ženevě (UNOG) - centrum diplomacie a fórum pro otázky odzbrojení a lidských práv.
  - ❏ Úřadu OSN ve Vídni (UNOV) – problematika mezinárodní kontroly zneužívání drog, mírového využití vesmírného prostoru a mezinárodního obchodního práva.
  - ❏ Úřad OSN v Nairobi (UNON) - se zaměřuje na problematiku životního prostředí a lidských sídel.



## Odborné organizace OSN

- Mezinárodní obchodní centrum - ITC
- Organizace pro výchovu, vědu a kulturu - UNESCO
- Mezinárodní organizace práce - ILO
- Světová zdravotnická organizace - WHO
- Mezinárodní měnový fond – IMF
- Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky – UNHCR
- Program OSN pro lidská sídla (UN-HABITAT)
- Úřad OSN pro palestinské uprchlíky na Blízkém východě - UNRWA
- Úřad vysokého komisaře pro lidská práva - OHCHR



## Odborné organizace OSN

- Dětský fond OSN - UNICEF
- Rozvojový fond OSN - UNDP
- Rozvojový fond OSN pro ženy - UNIFEM
- Pozorovatelská mise OSN v Ugandě a Rwandě - UNOMUR
- Ochranné a stabilizační síly OSN v bývalé Jugoslávii - UNPROFOR, IFOR, SFOR, KFOR
- Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (Světová banka) - IBRD
- Univerzita OSN – UNU
- Institut OSN pro vzdělávání a výzkum – UNITAR
- Organizace OSN pro výživu a zemědělství – FAO
- Mezinárodní námořní organizace - IMO

## NATO (North Atlantic Treaty Organisation)

- Založena 4. dubna 1949 podpisem tzv. Washingtonské smlouvy.

### Článek č. 5:

„ Smluvní strany se dohodly, že ozbrojený útok proti jedné nebo více z nich v Evropě nebo Severní Americe bude považován za útok proti všem, a proto odsouhlasily, že dojde-li k takovému ozbrojenému útoku, každá z nich uplatní právo na individuální nebo kolektivní obranu, uznané článkem 51 Charty Spojených národů, pomůže smluvní straně nebo stranám takto napadeným tím, že neprodleně podnikne sama a v souladu s ostatními stranami takovou akci, jakou bude považovat za nutnou, včetně použití ozbrojené síly, s cílem obnovit a udržet bezpečnost severoatlantické oblasti.“

# NATO

- ❖ Washingtonskou smlouvu podepsalo 4. dubna 1949 dvanáct států: USA, Kanada, Spojené království, Francie, Portugalsko, Belgie, Lucembursko, Nizozemsko, Dánsko, Norsko, Itálie, Island.
- ❖ V roce 1999 se k NATO připojilo Česko, Maďarsko a Polsko (12. března).
- ❖ Cíle - politická a vojenská spolupráci všech jejích členů podle článku 51 Charty OSN.
- ❖ Sídlo v Bruselu.



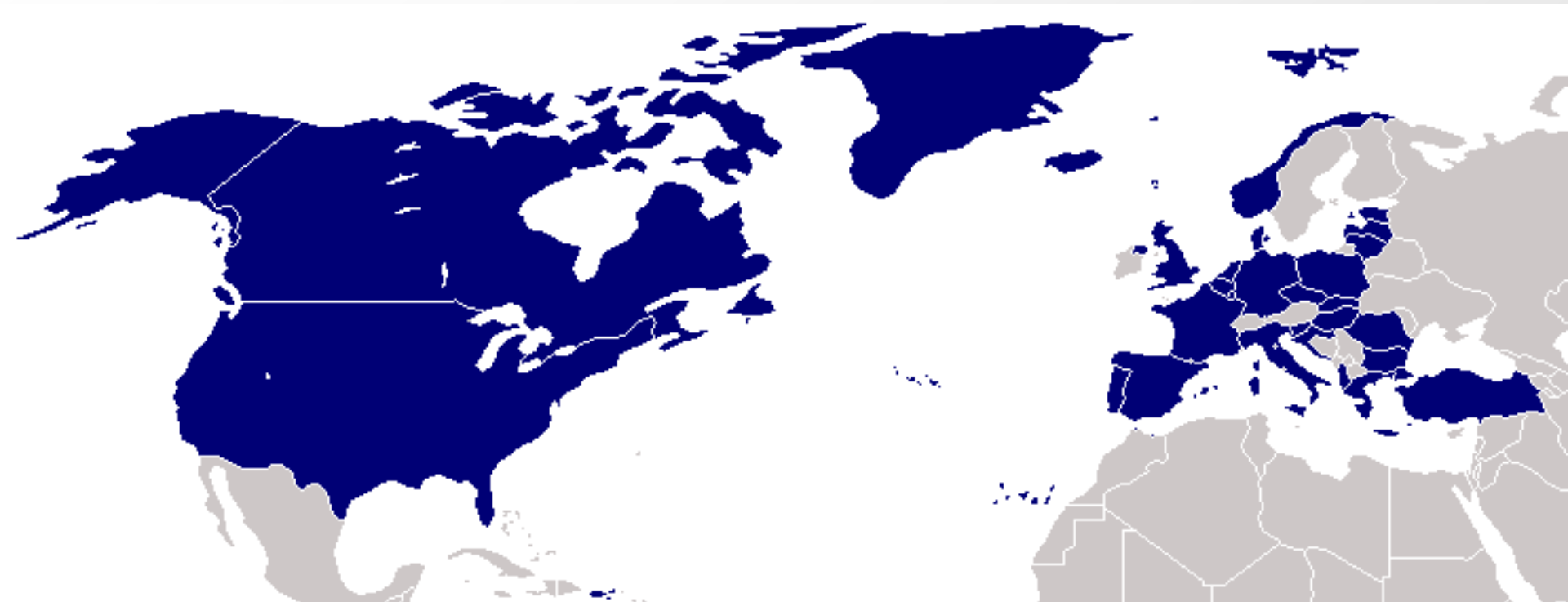


# NATO - instituce

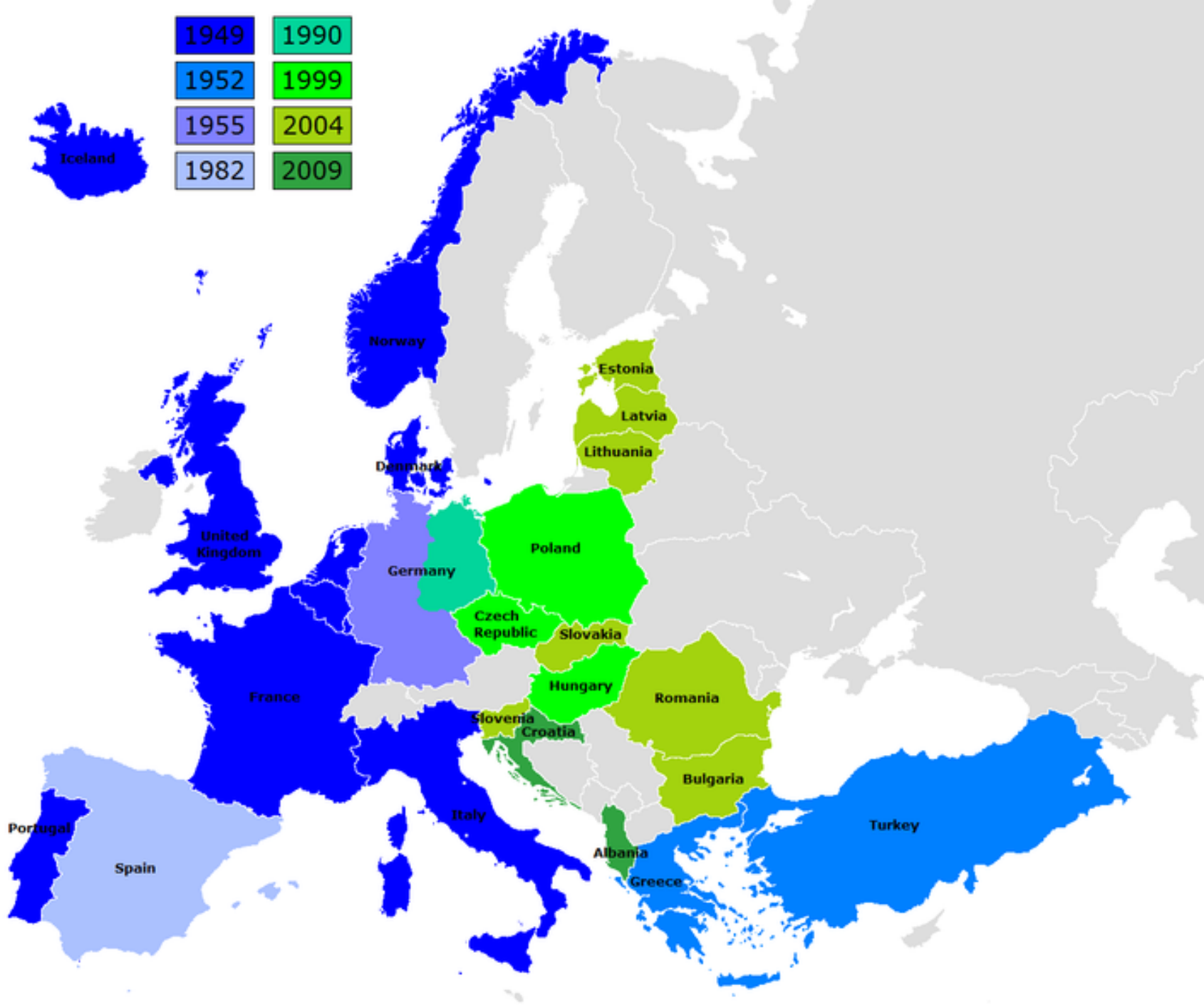
- ❖ **Rada NATO** (North Atlantic Council - NAC) – výkonná, politická a rozhodovací moc, složena ze zástupců členských zemí.
- ❖ **Výbor pro obranné plánování** (Defence Planning Committee - DPC) - obranné záležitosti a otázky, týkajících se plánování kolektivní obrany.
- ❖ **Skupina pro jaderné plánování** (Nuclear Planning Group - NPG) - role jaderných sil v bezpečnostní a obranné politice NATO.
- ❖ **Generální tajemník** – politický funkcionář mezinárodní úrovně - Anders Fogh Rasmussen.
- ❖ **Mezinárodní sekretariát**
- ❖ **Vojenský výbor**



# NATO – členské země

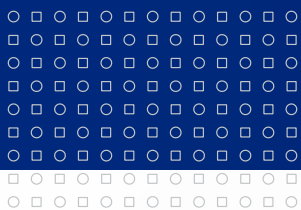


1949	1990
1952	1999
1955	2004
1982	2009



# Varšavská smlouva

- ❖ Vojenský pakt evropských zemí tzv. východního bloku.
- ❖ 1955 – 1991
- ❖ *Smlouva o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci* odepsaná 14. května 1955 ve Varšavě.
- ❖ Albánie (roku 1968), Bulharsko, Československo, Maďarsko, NDR, Polsko, Rumunsko a SSSR.
- ❖ Reakce na Západoevropskou unii a Pařížskou dohodu.
- ❖ Cíl - spolupráce ve vojenské oblasti při společné obraně socialismu, suverenity a nezávislosti.
- ❖ Protipól NATO.
- ❖ Sídlo v Moskvě.

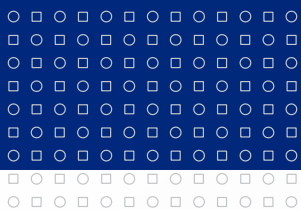


# Varšavská smlouva – členské země

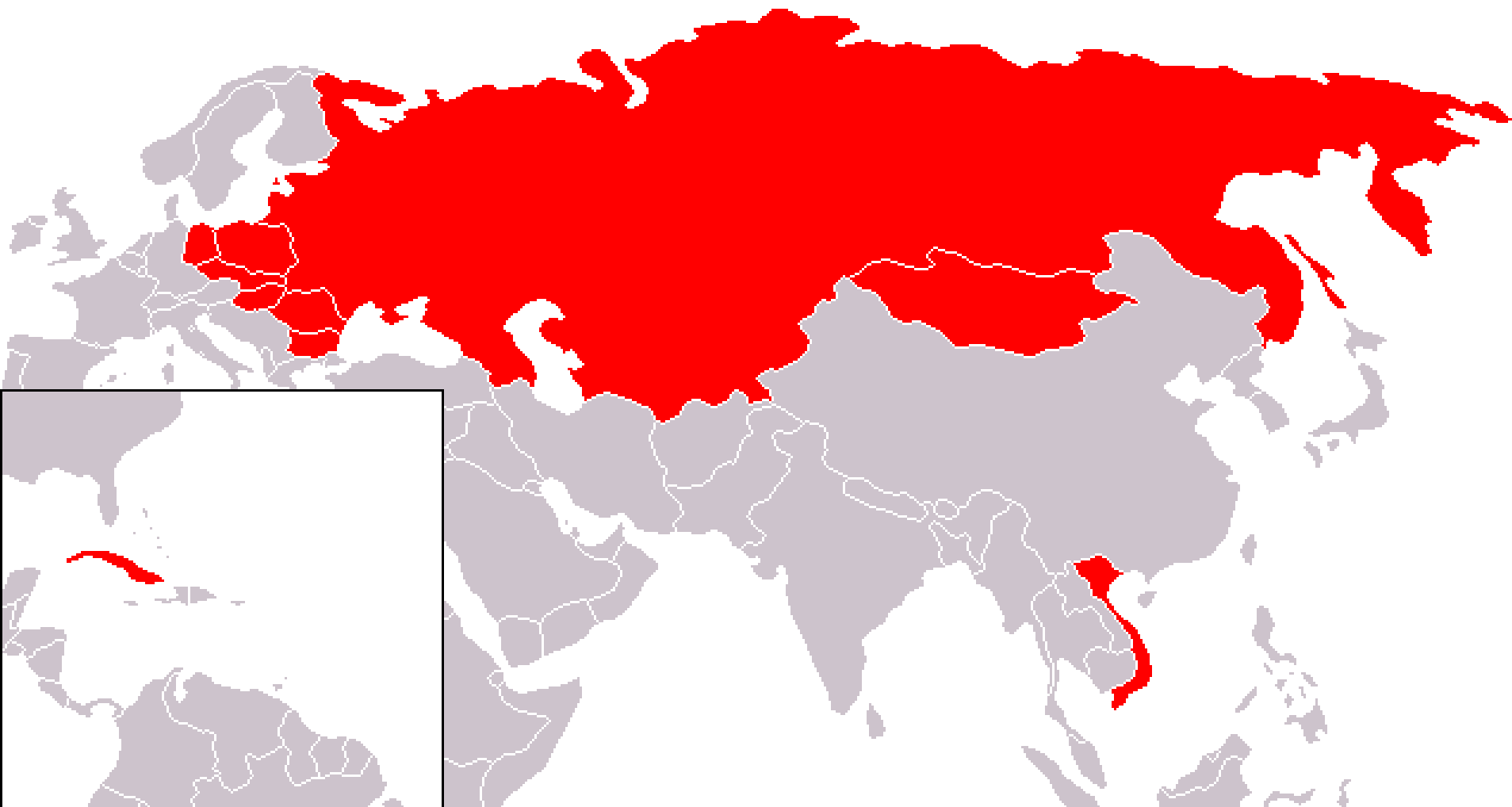


# Rada vzájemné hospodářské pomoci (RVHP)

- ❖ Obchodní organizace sdružující v době studené války socialistické státy sovětského bloku.
- ❖ Protipól Marshallova plánu.
- ❖ Vznik 8. ledna 1949 - Bulharsko, Československo, Maďarsko, Polsko, Rumunsko a Sovětský svaz.
- ❖ Později přistoupily Albánie (1949) – 1987 vystoupila, NDR (1950), Mongolsko (1962), Kuba (1972) a Vietnam (1978).
- ❖ Sídlo v Moskvě.



# RVHP – členské země



# Globální hospodářské organizace

- Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
- Světová obchodní organizace
- Skupina Světové banky
- Mezinárodní měnový fond



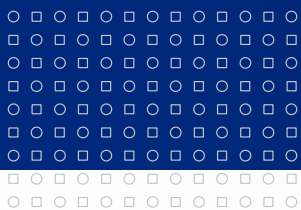
## Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci

- Koordinace pomoci Marshallova plánu => Organization for European Economic Cooperation (OEEC).
- Hlavní orgán - Rada ministrů
- Existovala 1948 – 1961
  
- 1961 transformace do **Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj** (zkráceně OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development).
- Mezivládní organizace 30 ekonomicky nejrozvinutějších států.
- Principy demokracie a tržní ekonomiky.

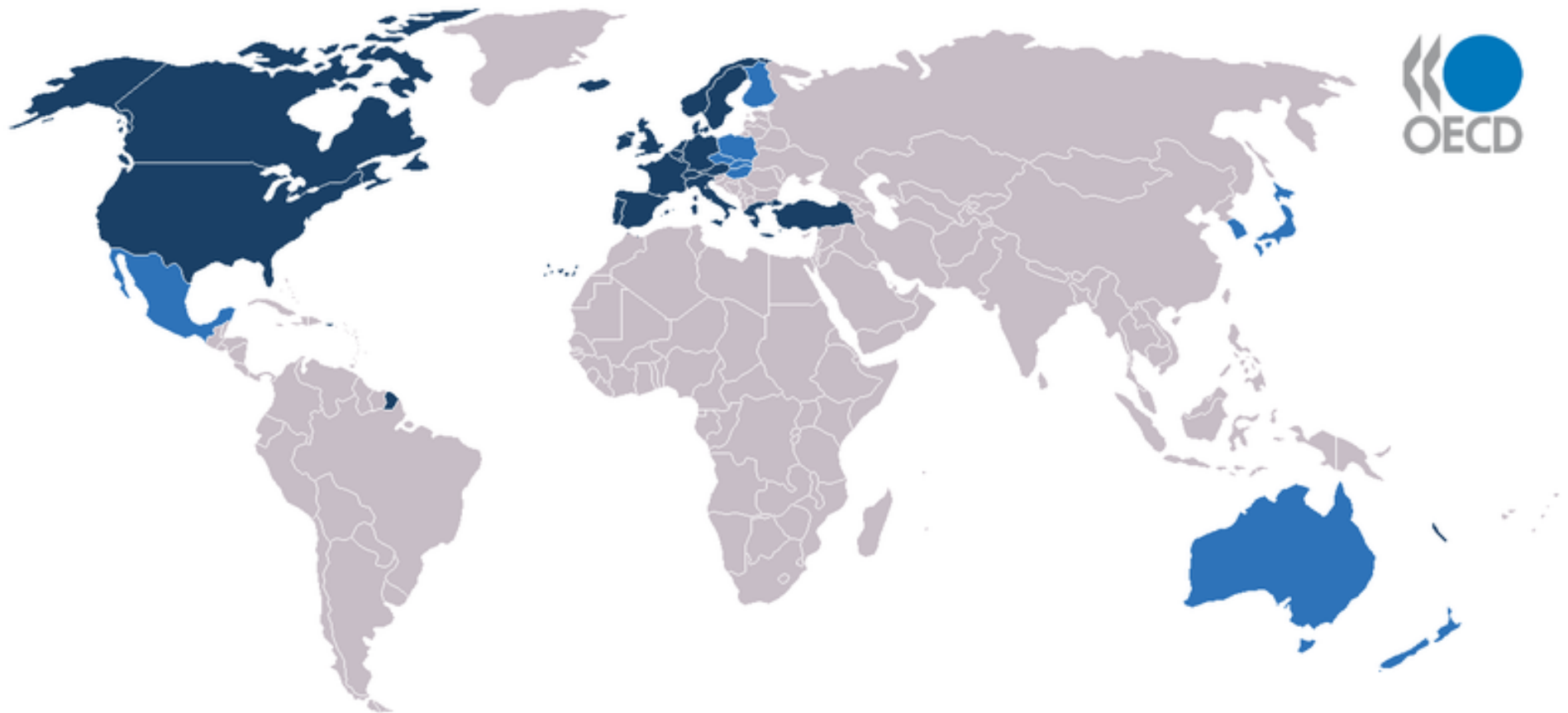
## Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

- ❏ Cíl - koordinuje ekonomickou a sociálně-politickou spolupráci členských zemí, zprostředkovává nové investice, prosazuje liberalizaci mezinárodního obchodu.
- ❏ Další ekonomický rozvoj, potlačení nezaměstnanosti, stabilizace a rozvoj mezinárodních finančních trhů.
- ❏ Mezi hlavní orgány OECD patří ***rada***, složená z ministrů, coby zástupců členských zemí, dále ***výkonný výbor***, ***sekretariát*** v čele s ***generálním tajemníkem*** a několik ***odborných komisí***.
- ❏ Sídlo v Paříži.
- ❏ ČR členem od roku 1995.





# Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj



## Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

- ❖ Belgie, Dánsko, Francie, Irsko, Island, Itálie, Kanada, Lucembursko, Německo, Nizozemí, Norsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko, USA, Velká Británie (30.9.1961 – vstoupila smlouva v platnost).
- ❖ Japonsko (1964), Finsko (1969).
- ❖ Austrálie (1971), Nový Zéland (1973).
- ❖ Mexiko (1994), **Česká republika (1995)**, Korejská
- ❖ republika, Maďarsko, Polsko (1996).
- ❖ Slovensko (2000).
- ❖ Evropská Unie.

# Světová obchodní organizace (WTO)

- ❏ Zakládá pravidla mezinárodního obchodu prostřednictvím konsenzu mezi jeho členskými státy a řeší mezinárodní obchodní spory mezi členskými státy.
- ❏ Vznikla v roce 1995, na základě Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT – The General Agreement on Traffics and Trade) z roku 1947.
- ❏ Sídlem organizace je Ženeva.
- ❏ V současné době má WTO 153 členů.
- ❏ Hlavní smysl tkví v odstraňování celních bariér v mezinárodním obchodu, diskriminací apod.

# Světová obchodní organizace (WTO)

## Úkoly:

- ❏ *sledovat dodržování pravidel mezinárodního obchodu*
- ❏ *organizovat obchodní jednání*
- ❏ *sledovat národní obchodní politiky*
- ❏ *urovnávat spory mezi vládami*
- ❏ *omezení protekcionismu*
- ❏ *spolupráce s ostatními mezinárodními organizacemi*

# The world bank group

- ❏ Internacional Bank for Reconstruction and Development (IRBD, Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj, 1945)
- ❏ International Development Association (IDA, Mezinárodní asociace pro rozvoj, 1960)
- ❏ International Finance Corporation (IFC, Mezinárodní finanční korporace, 1956)
- ❏ Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA, Multilaterální agentura pro investiční záruky, 1988)
- ❏ International Centre for Settlement of Investment Disputes (ICSID, International Centre for Settlement of Investment Disputes)

# Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj

- ❏ Internacional Bank for Reconstruction and Development.
- ❏ Organizace je známější pod názvem World Bank (IRBD + IDA).
- ❏ Nejvýznamnější instituce v oblasti mezinárodního pohybu kapitálu.
- ❏ Banka vznikla v roce 1945.
- ❏ Sídlí ve Washingtonu. <http://www.worldbank.org>.
- ❏ Peníze se získávají z vkladů členských zemí a z prodeje obligací.
- ❏ Banka investuje do komplexní přestavby národních ekonomik především ve třetím světě.
- ❏ Problémem je nedostatečná kontrola využívání půjčených peněz.



# Mezinárodní asociace pro rozvoj

- ❏ International Development Association (IDA)
- ❏ Vznikla v roce 1960.
- ❏ <http://www.worldbank.org/ida/>
  
- ❏ Pomoc asociace je určena nejchudším zemím, kterým IDA poskytuje bezúročné půjčky a další služby.
  
- ❏ Většina finančních prostředků IDA pochází z příspěvků bohatších členských států, včetně několika rozvojových zemí.

# Mezinárodní finanční korporace

- International Finance Corporation (IFC).
- Vznikla v roce 1956.
- <http://www.ifc.org>
- Podporuje růst rozvojového světa tím, že financuje investice do soukromého sektoru a poskytuje technickou pomoc a konzultační služby vládám a podnikům.
- Ve spolupráci se soukromými investory IFC poskytuje úvěry a přímé investice na podnikatelské projekty v rozvojových zemích.

# Multilaterální agentura pro investiční záruky

- ❏ Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA).
- ❏ Vznikla v roce 1988.
- ❏ <http://www.miga.org/>
- ❏ Podporuje zahraniční investice v rozvojových zemích prostřednictvím garancí, jimiž se zahraničním investorům zaručuje za ztráty způsobené neobchodními riziky.
- ❏ MIGA také poskytuje technickou pomoc zaměřenou na šíření informací o investičních příležitostech.

## Mezinárodní centrum pro řešení investičních sporů

- International Centre for Settlement of Investment Disputes (ICSID).
- <http://www.worldbank.org/icsid/>
- Pomáhá urovnávat nebo rozhodovat investiční spory mezi zahraničními investory a hostitelskou zemí.

# Světová banka x ČR

- 17. 4. 2005 na jarním zasedání ve Washingtonu přesunula Světová banka Českou republiku ze skupiny rozvojových zemí do skupiny světových ekonomik (rozvinutých zemí).
- Vyřazení ze skupiny rozvojových zemí znamená, že ČR nepotřebuje finanční podporu a pomoc a ztrácí nárok na úvěry (ČR úvěry již delší dobu nečerpala).

# Mezinárodní měnový fond

- Internacional Monetary Fund.
- Fond byl založený v roce 1944 v USA (Bretton Woods, sídlo Washington).
- <http://www.imf.org>
- Hlavním úkolem fondu je odstraňování překážek, které brání volnému pohybu zboží a služeb.
- V září 2000 proběhlo v Praze společné zasedání IRBD a IMF.

# Mezinárodní měnový fond

## ➤ Funkce:

- Usnadňuje mezinárodní měnovou spolupráci.
- Podporuje stabilitu směnných kurzů a řádné provádění peněžní výměny.
- Napomáhá při vytváření mnohostranného systému plateb a odstraňování omezení devizové směny.
- Prostřednictvím krátkodobé finanční pomoci umožňuje členským státům napravit nevyvážený stav jejich platební bilance.

# Regionální hospodářské organizace

- Regionální banky
- Evropské sdružení volného obchodu
- Asijsko-pacifické hospodářské společenství
- Latinskoamerické integrační společenství
- Sdružení národů jihovýchodní Asie
- Středoevropská zóna volného obchodu
- Islámská organizace pro hospodářskou spolupráci
- Severoamerická zóna volného obchodu



# Regionální banky

- Například Evropská investiční banka, Evropská banka pro obnovu a rozvoj, Africká rozvojová banka, Asijská rozvojová banka, Meziamerická rozvojová banka, Arabská banka hospodářského rozvoje v Africe aj.
- Tyto organizace se soustředí na získávání peněz z vlastního kapitálu a úrokování půjček, které poskytují především na dlouhodobé investiční akce.
- Finance jsou určeny především pro podporu kontinentů, investice do snižování chudoby a zlepšování životního prostředí.

# Evropská investiční banka

- European Investment Bank.
- <http://www.eib.org/>
- Sídlí v Luxembourgu.
- Poskytuje dlouhodobé investiční úvěry podporující vyvážený hospodářský vývoj a integraci Evropské unie.
- Finanční orgán EU.

## Evropské sdružení volného obchodu (ESVO)

- ❏ European Free Trade Association (EFTA).
- ❏ Sídlo: Ženeva.
- ❏ <http://www.efta.int>
  
- ❏ Členské státy: Norsko, Švýcarsko, Island, Lichtenštejnsko.
  
- ❏ Vznikla 24. ledna 1960 ve Stockholmu jako reakce Velké Británie na rozvoj EHS.

## Evropské sdružení volného obchodu (ESVO)

- ❏ Členskými státy se tedy staly země, které nechtěly (kvůli přílišné centralizaci pravomocí) nebo nemohly (díky neutralitě) se připojit k EHS – Rakousko, Dánsko, Švédsko, Norsko, Portugalsko, Švýcarsko a Velkou Británií.
- ❏ Později se připojilo Lichtenštejnsko a Island.
- ❏ Dalším významným mezníkem v historii ESVO se stalo založení Evropského ekonomického prostoru (1985), jež prohloubilo spolupráci mezi zeměmi ES a ESVO.

# Asijsko-pacifické hospodářské společenství

- Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC).
- <http://www.apecsec.org.sg>
- Vznik v roce 1989 (Canberra).
- V budoucnosti by toto seskupení mělo společně s EU a NAFTA tvořit páteř světové ekonomiky.

# Asijsko-pacifické hospodářské společenství

- ❖ Austrálie, Brunej, Filipíny, Indonésie, Japonsko, Kanada, Korejská republika, Malajsie, Nový Zéland, Singapur, Thajsko, USA (12 zakládajících členů).
- ❖ Čína, Honkong, Taiwan (1991).
- ❖ Mexiko, Papua – Nová Guinea (1993).
- ❖ Chile (1994).
- ❖ Peru, Rusko, Vietnam (1998).

# Latinskoamerické integrační společenství

- ❏ Asociación Latinoamericana de Integración (ALADI).
- ❏ Založeno roku 1980.
- ❏ <http://www.aladi.org/>
- ❏ Členské státy: Argentina, Bolívie, Brazílie, Ekvádor, Chile, Kolumbie, Mexiko, Paraguay, Peru, Uruguay, Venezuela; v roce 1998 byla přijata Kuba.

# Sdružení národů jihovýchodní Asie

- Association of Southeast Asian Nations (ASEAN).
- Založeno roku 1967 v Bangkoku.
- <http://www.aseansec.org>
- Členské státy: Filipíny, Indonésie, Malajsie, Singapur, Thajsko; Brunej (1984), Vietnam (1995), Laos, Myanmar (1997), Kambodža (1999).
- Cílem je vytvořit jednotný trh se společnými cíli v oblasti politiky a bezpečnosti.



# Středoevropská zóna volného obchodu

- ❏ Central European Free Trade Agreement (CEFTA).
- ❏ Založena v roce 1992 (dohodu původně podepsalo Československo).
- ❏ <http://www.cefta.org>
- ❏ Členské státy: Česká republika, Maďarsko, Polsko, Slovensko, Slovinsko (1996), Rumunsko (1997), Bulharsko (1999).
- ❏ Kandidáti členství: Chorvatsko, Lotyšsko, Estonsko, Litva, Ukrajina.

## Islámská organizace pro hospodářskou spolupráci

- ❖ Economic Cooperation Organization (ECO).
- ❖ Založena v roce 1985, rozšířena v roce 1992.
- ❖ Sídlí v Teheránu.
- ❖ <http://www.ecosecretariat.org/>
- ❖ Základající státy – Írán, Pákistán a Turecko.
- ❖ Organizace pro ekonomickou, technickou a kulturní spolupráci členských zemí.

## Severoamerická zóna volného obchodu

- North American Free Trade Area (NAFTA).
- Založena roku 1994.
- Členské země: Mexiko, Kanada, USA.
- <http://www.nafta-sec-alena.org/>

# G7+1

- ❖ Sdružení sedmi nejvyspělejších států světa a Ruska.
- ❖ Založena v roce 1976.
- ❖ Členské země: Francie, Itálie, Japonsko, Kanada, Německo, USA, Velká Británie.
- ❖ Dohromady tyto státy představují 65% světové ekonomiky.
- ❖ Neformální sdružení – nemá vnitřní strukturu, nemá orgány a instituce.
- ❖ Na jednáních se probírají záležitosti společného zájmu i globálního významu.

# G8 – členské země



# G?

- ❖ G5 – Francie, Japonsko, Německo, USA, Velká Británie.
- ❖ G6 – \*1976, G7 bez Kanady
- ❖ G8 – \*1988, G7 + SSSR (politický akt)
- ❖ V roce 2005 byla v Gleneagles založena také skupina **G8+5**, která se schází na vlastních mítincích určených pro ministry energetiky a ministry financí všech osmi členských zemí a dále Číny, Mexika, Indie, Brazílie a Jihoafrické republiky.
  
- ❖ G9 – G8 + Evropská Unie.
- ❖ G10 – G7 + Belgie, Nizozemí, Švédsko, Švýcarsko.

# G20

- ❖ G21,G22,G20+
- ❖ <http://www.g-20.mre.gov.br/>
- ❖ Skupina 20 rozvojových států.
- ❖ Orientují se především na ochranu zemědělství.
- ❖ 65% světové populace
- ❖ 72% zemědělců
  
- ❖ Např. Indie, Brazílie, Čína, Egypt, Kuba, JAR, Tanzánie, Zimbabwe, Thajsko, Filipíny...

# G20

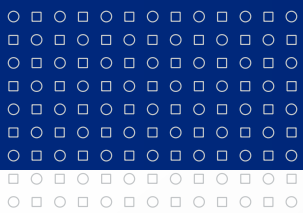
- ❖ Group of 20
- ❖ <http://www.g20.org/>
- ❖ Nejbohatší země světa.
  
- ❖ V současnosti 20 členů (19 států) – EU, Argentina, Austrálie, Brazílie, Čína, Francie, Indie, Indonésie, Itálie, JAR, Japonsko, Kanada, Korea, Mexiko, Německo, Rusko, Saudská Arábie, Turecko, USA, Velká Británie.



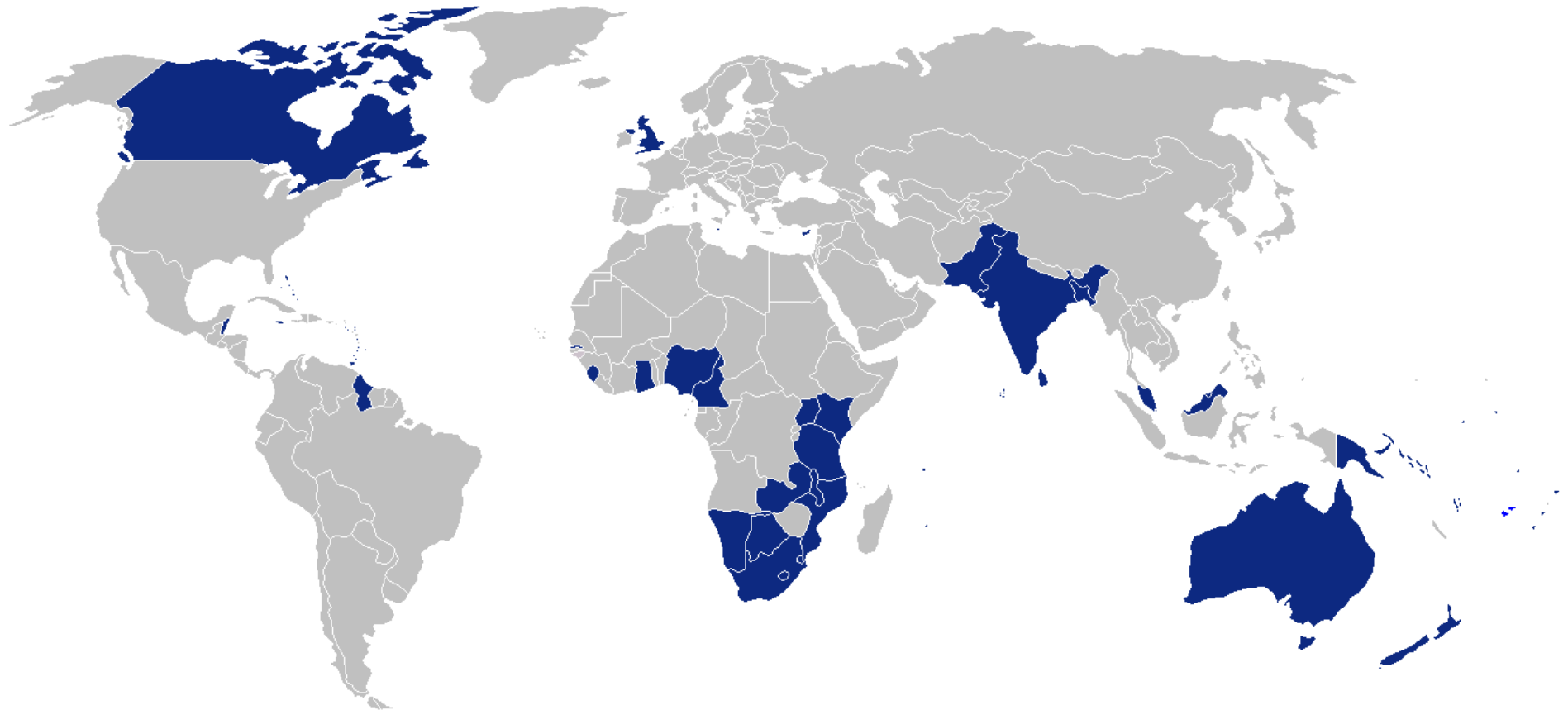
# Commonwealth

- ❏ Volné sdružení Velké Británie a jejích bývalých dominií a kolonií.
- ❏ Do roku 1931 Commonwealth nesl označení ***Britské impérium***, v letech 1931-1947 pak ***Britské společenství národů***.
- ❏ V čele Alžběta II.





# Členské země



# Odvětvové organizace

- Organizace států vyvážejících ropu (OPEC).
- Organizace arabských zemí vyvážejících ropu (OAPEC).

# Organizace států vyvážejících ropu

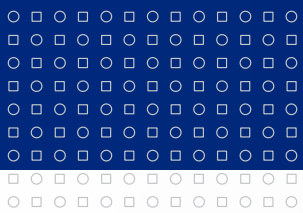
- ❏ Organization of Petroleum Exporting Countries (OPEC).
- ❏ Založena v Bagdádu v září 1960 – zakládající státy – Irák, Írán, Kuvajt, Saudská Arábie.
- ❏ <http://www.opec.org/>
- ❏ Sídlo Ženeva.
- ❏ Členové: Írán, Irák, Kuvajt, Saudská Arábie, Venezuela (1960), Katar (1961), Indonésie, Libye (1962), SAE (1967), Alžírsko (1967), Nigérie (1971), Ekvádor (1973-1992), Gabon (1975-1994).
- ❏ Koordinace ropné politiky (stanovení exportních cen ropy a koncesních poplatků ropných společností, koordinace těžebních plánů a produkčních kvót), finanční pomoc poskytovaná rozvojovým zemím.

## Organizace arabských zemí vyvážejících ropu

- Organization of Arab Petroleum Exporting Countries (OAPEC).
- <http://www.oapec.org/>
- Založena 1968 v Kuvajt (sídlo).
- Členy se mohou stát arabské státy, kde zisky z těžby ropy tvoří výraznou část HDP.
- Členské státy: Kuvajt, Libye, Saudská Arábie (1968), Alžírsko, Bahrajn, Katar, SAE (1970), Irák, Sýrie (1972), Egypt (1973), Tunisko (1982).

## Další organizace

- Tichomořský pakt bezpečnosti (ANZUS) – 1951
- Jihoamerický společný trh (MERCOSUR) – 1991
- Sdružení nezávislých států (SNS) – 1991
- Liga arabských států (LAS) – 1945
- Latinskoamerický hospodářský systém (SELA) – 1975
- Společenství pro rozvoj jižní Afriky (SADC) – 1980
- Hospodářské společenství západoafrických zemí (ECOWAS) – 1975
- Ekonomická komunita západoafrických států (ECOWAS) – 1975
- Západoafrická měnová unie (UEMOA) – 1994



# *Integrační procesy v Evropě*





# *Historie ES (EU)*





# Projekt Evropské unie

- ❑ Evropská unie (EU) není ani federací jako Spojené státy americké ani organizací pro spolupráci mezi vládami jako OSN.
- ❑ Členské státy delegují některé ze svých rozhodovacích pravomocí na jimi vytvořené a vzájemně sdílené instituce.

# Poválečná Evropa

- ❏ ***Marshallův plán*** pro ekonomické oživení válkou zničené Evropy – OEEC – Organizace pro Evropskou Hospodářskou Spolupráci zodpovědná za management plánu (1947-48).
- ❏ Vytvoření ***Rady Evropy*** ve Štrasburku (1949)
  - není institucí EU, ale byla 1. parlamentním uskupením na evropské úrovni (kodecize).
- ❏ Založení ***Evropského společenství uhlí a oceli (ECSC)***
  - přímý zárodek EU institucí.

# Myšlenka společné Evropy

- ❏ Zabránit opakování tragédie dvou světových válek.
- ❏ Zajištění evropského míru.
- ❏ Vzájemná spolupráce - *„Když si lidé zvyknou, že je spolupráce sytí, nebudou se vraždit. Když se dohodnou o tom, jak si rozdělit tehdy strategické suroviny, uhlí a ocel, nebudou se kvůli nim zabíjet.“*
- ❏ **Jean Omer Marie Gabriel Monnet** – francouzský politik
- ❏ **Robert Schuman** – francouzský ministr zahraničních věcí
- ❏ Hlavní zásluhu za jeho vznik francouzský politik J. Monnet, který vyzval k nadnárodní organizaci.

# Myšlenka společné Evropy



# Evropské Společenství I.

9. května 1950 předložila Francie celému kontinentu tzv. **Schumanův plán - Společný trh pro uhlí a ocel.**

**Pařížská smlouva 1952 - Francie, Německo, Itálie, Belgie, Nizozemí a Lucembursko.**

→ **ESUO – Evropské společenství uhlí a oceli** - Dohoda o propojení uhelného a hutního průmyslu (na 50 let).

50. léta:

- spolupráce funguje, uvolnění politické situace
- integrační zájmy se soustřeďují na ekonomickou sféru
- zasedání v Bruselu – návrh na uspořádání **Evropského hospodářského společenství a Evropského společenství pro atomovou energii.**

MA



# Montánní unie



Pec

# Římské smlouvy 1957

O spolupráci ve všech oblastech hospodářství včetně zemědělství.

## **Smlouva o EHS** ze dne 25. března 1957

- Společný trh s volným pohybem osob, služeb, zboží a kapitálu (tzv. čtyři svobody) a přísnými pravidly hospodářské soutěže
- Rozvoj ekonomického života
- Hlavní cíl: založení celní unie
- Formování prvních politik: zahraniční obchod, doprava a zemědělská politika.

## **Smlouva o EURATOM** ze dne 25. března 1957

- platforma pro jadernou energetiku, podporu atomového výzkumu, zvýšení bezpečnosti jaderných zařízení a především nadnárodní kontrolu zacházení se štěpným materiálem v souvislosti s podporou mírového využívání atomové energie.

Zakládající členové EHS a EURATOM byly stejné země jako v případě ESUO (**Francie, Německo, Itálie, Belgie, Nizozemí a Lucembursko**).

# *Slučovací smlouva 1967*

- **Smlouva o zřízení společné Rady a společné Komise Evropských společenství.**
- Podepsána 8. dubna 1965, vstoupila v platnost 1. července 1967.
- Orgány do té doby existujících tří evropských společenství (EHS, ESUO a Euratom).
- Nový název – ***Evropská společenství.***
- Společný rozpočet.



# První rozšíření ES

- ❏ **1. ledna 1973** se šestka rozšiřuje na devítku a to o **Velkou Británii, Dánsko a Irsko**.
- ❏ Hlavní roli zde hrála Velká Británie – dlouhou dobu se VB distancovala od myšlenky ES.
- ❏ Snaha VB o společný trh s nižší mírou integrace – **EFTA (evropské společenství volného obchodu)** – vyjednávání se členy ESUO byla však neúspěšná, a proto VB a ostatní podávají přihlášku do Společenství.
- ❏ Pro Brity bylo členství ekonomickou nutností.
- ❏ Irsko a Dánsko byly přímo závislé na obchodních vztazích s VB, proto vstup do ES byl v podstatě přeurčen britským postupem.

# První rozšíření ES



# Druhé a třetí rozšíření I.

## Jižní rozšíření (*Řecko, Španělsko, Portugalsko*)

- ❏ Výzva pro ES nejen v oblasti rozvoje společného trhu, ale také posílení stability ve středomořské oblasti.
- ❏ Poprvé v historii šlo o politická hlediska rozšíření, kdy Evropská společenství chtěla pomoci státům, které se zbavily diktátorských forem vlády.
- ❏ První požádalo Řecko (1975), následně Španělsko a Portugalsko.
- ❏ **Rozšíření ES způsobilo prohloubení hospodářských rozdílů a značnou finanční zátěž.**

# Druhé a třetí rozšíření II.

## ***Řecko - 1981***

- Řecko mělo již velmi dlouho podepsanou smlouvu o přidružení, ale po vojenském převratu v této zemi byly styky se Společenstvím velmi omezeny. Situace se mění až po obnově demokracie.

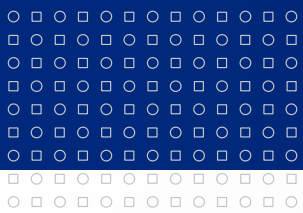
## ***Španělsko a Portugalsko – 1986***

- Podobný osud měly i státy Iberského poloostrova, které si také musely počkat až se změní jejich politický režim. Španělsko a Portugalsko požádaly o vstup do EU v roce 1977 a v roce **1986** se připojují k ostatním členům Společenství.

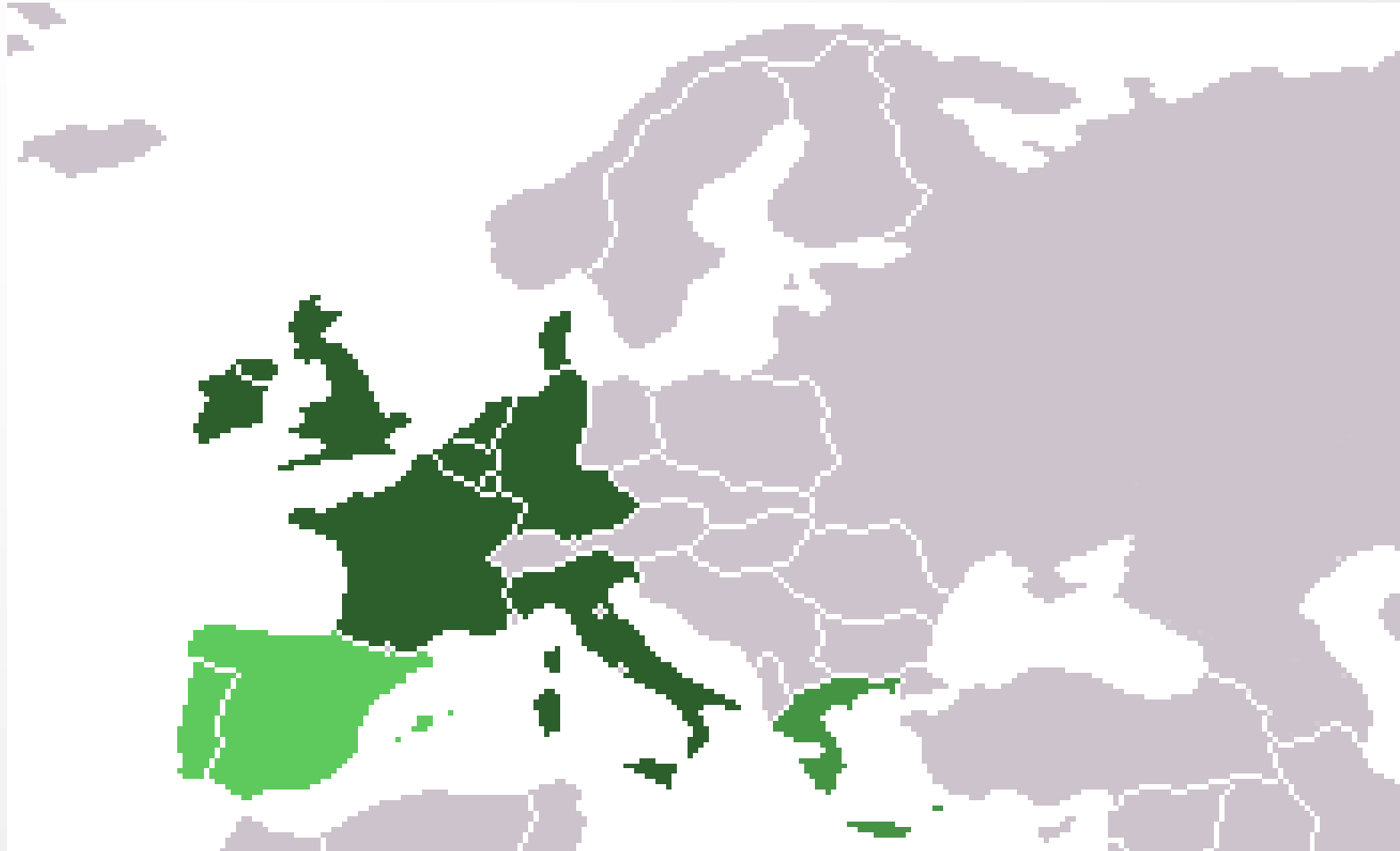
## ***Bývalá Německá demokratická republika - 1990***

- Neobvyklé rozšíření - díky sjednocení Německa se vlastně další stát, bývalá Německá demokratická republika, stává členským státem. Bylo to neplánované a rychlé rozšíření, které se vyhnulo obvyklým procesům přibližování.

Počet členských států: **12**



# Druhé rozšíření



# *Jednotný evropský akt*

**1. července 1987** vstoupil v platnost „**Jednotný evropský akt**“.

- Otvíral cestu k vytvoření společného vnitřního trhu dvanácti členských států a řešil i otázky institucionální.
- Zrušeno právo veta při hlasování v Radě.
- Zapojení Evropského parlamentu do legislativních záležitostí.
- Stanoven harmonogram pro dokončení vnitřního trhu, tedy trhu bez vnitřních hranic.
- Užší spolupráce v oblasti zahraniční politiky.
- Stanoven nový cíl: **vytvoření hospodářské a měnové unie (společná měna pro členy ES).**

# Evropská unie

***Maastrichtská smlouva 1992 – „Smlouva o Evropském společenství“ a „Smlouva o Evropské unii“, platnost od 1.11.1993.***

Vytvořila strukturu s třemi samostatnými oblastmi, které bývají nazývány jako tři pilíře:

- 1. pilíř:** zahrnuje **tři zakládající smlouvy o ES** - vytvořily právní a institucionální základ pro **celní unii, jednotný evropský trh a Hospodářskou a měnovou unii**. V rámci prvního pilíře byla vytvořena jedinečná institucionální struktura.
- 2. pilíř:** zahrnuje **společnou zahraniční a bezpečnostní politiku** umožňující, aby EU vystupovala v mezinárodních vztazích jako samostatný činitel a prosazovala svůj vliv a společné zájmy členských států na mezinárodní scéně.
- 3. pilíř:** zahrnuje **policejní a soudní spolupráci v trestních věcech**. Cílem je společným postupem členských států Evropské unie zajistit všem občanům prostor svobody, bezpečnosti a práva, a to prevencí a bojem proti kriminalitě, zvláště proti terorismu, obchodu s lidmi, ilegálnímu obchodu se zbraněmi a drogami, proti korupci a podvodům, proti rasismu a xenofobii.

# Evropský hospodářský prostor - EHP

## *Základní myšlenka:*

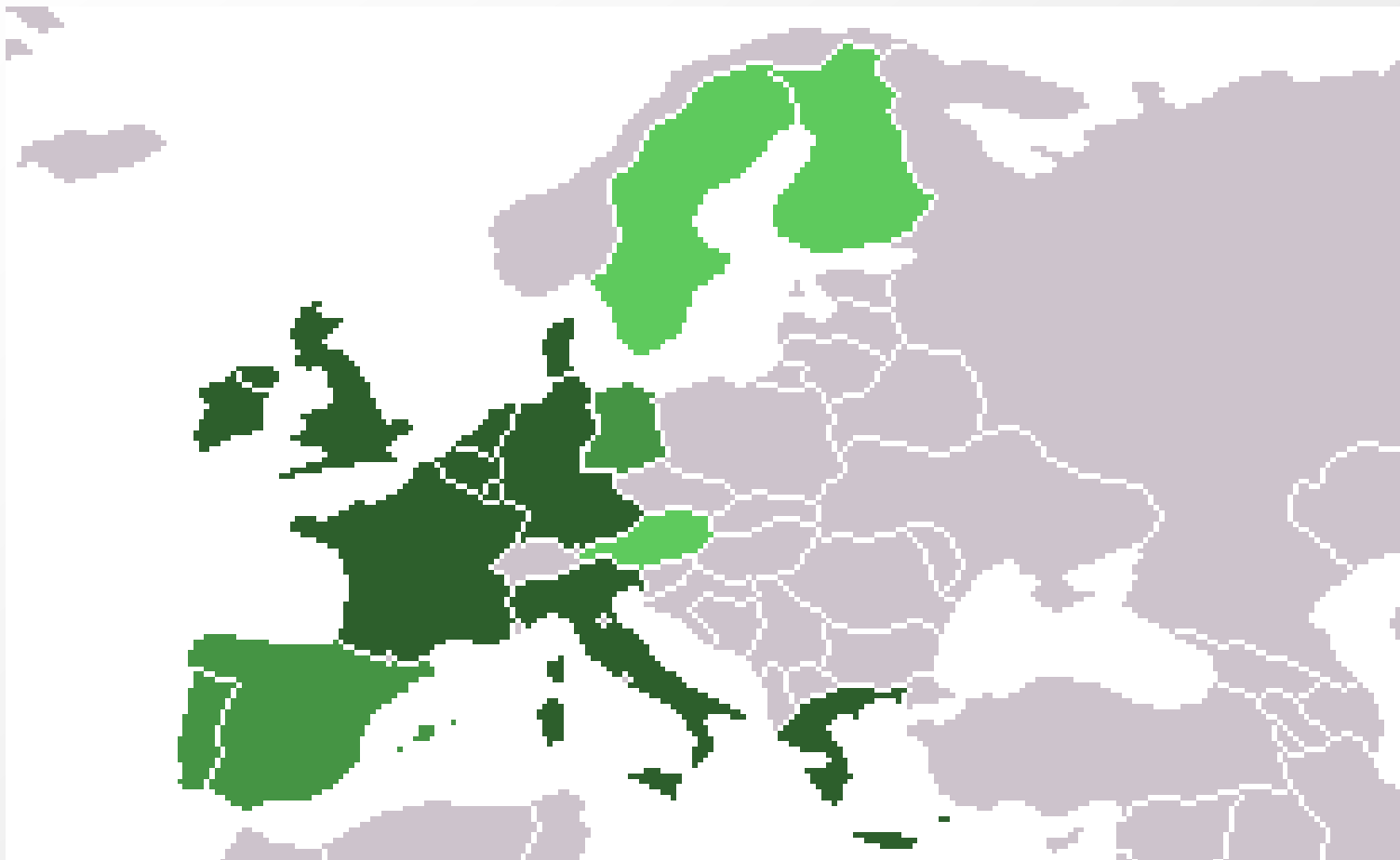
- Vytvořit takový hospodářský prostor, v rámci něhož by se nečlenské země, které mají podepsanou pouze dohodu o volném obchodu začlenily do vnitřního trhu ES - (jedná se o oblasti zemědělství, rybářství a dopravy).
- 1992 byla podepsána smlouva – následoval však problém s ratifikací ve Švýcarsku.
- **1994** - smlouva vstupuje v platnost.



# Čtvrté rozšíření

- ❖ 1994 – schváleno přijetí ***Finska, Švédsko, Norsko*** a ***Rakouska***.
- ❖ ***Norsko*** – jeho vstup byl opět odmítnut lidovým hlasováním.
- ❖ ***1. ledna 1995*** – vstup ***Finska, Švédsko*** a ***Rakouska***.
- ❖ Vstup těchto zemí s EU nijak výrazně nezatřásl, neboť se jednalo o státy s vyspělou ekonomikou a vysokou hospodářskou úrovní. Navíc tyto země s sebou do EU přinesly také výraznou ekologickou dimenzi pro evropskou politiku.
- ❖ Celkový počet členských zemí: **15**

# Čtvrté rozšíření



# Páté rozšíření I.

Největší rozšíření za padesátiletou historii – tzv. východní rozšíření.

Země Střední a Východní Evropy.

**Výchozí ekonomická a politická situace kandidátských států se značně lišila od předchozích kandidátů na členství.**

Proces rozšiřování byl realizován pomocí specifických nástrojů:

- Evropské Dohody
- Bílá kniha o začlenění do vnitřního trhu
- **Program PHARE, ISPA, SAPARD**
- Strukturovaný dialog

# Páté rozšíření II.

**2002** na zasedání v Kodani uzavřelo přístupová jednání dalších deset zemí:

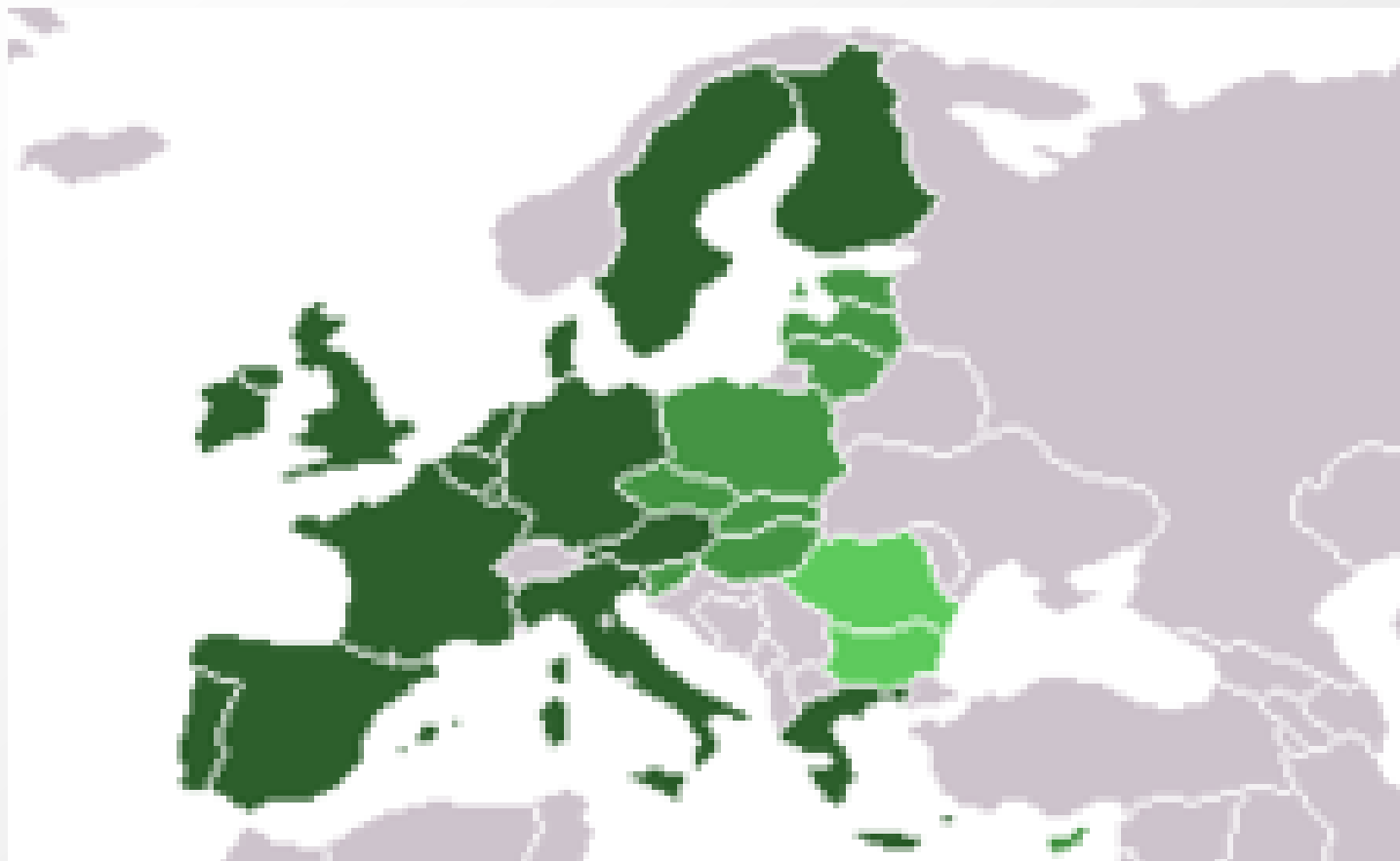
1. Estonsko
2. Lotyšsko
3. Litva
4. Polsko
5. Česká republika
6. Slovensko
7. Maďarsko
8. Slovinsko
9. Malta
10. Kypr

- Rozšíření Evropské unie: **1. květen 2004**

# Kodaňská kritéria

- ❑ **Aby země mohla vstoupit do EU, musí být stabilním demokratickým státem, musí zajistit lidská práva a respektovat ochranu lidských menšin, mít fungující tržní hospodářství, být schopna odolávat konkurenčním tlakům, plně provádět právní předpisy EU a převzít závazky vyplývající z členství, včetně plnění cílů politické, hospodářské a měnové unie.**
- ❑ Nové členské státy se díky těmto kritériím, sledování ze strany Unie a finanční podpoře dobře začlenily do orgánů EU a úspěšně uplatňují její pravidla.

# Páté rozšíření



# Evropská unie – páté rozšíření

## ***1.1. 2007 rozšíření o Bulharsko a Rumunsko***

- ❑ Navzdory rozsáhlým reformám, které probíhaly až do přistoupení, musí Bulharsko a Rumunsko ještě udělat hodně práce, aby vyřešily otázku organizovaného zločinu a korupce, přizpůsobily své právní systémy a zajistily bezpečnost potravin.
- ❑ Obě země budou monitorovány v záležitostech, ve kterých ještě nesplňují požadavky EK →
  - Bulharsko: soudní systém, boj proti korupci, policejní spolupráci a boj proti organizovanému zločinu, praní špinavých peněz, integrovaný správní kontrolní systém pro zemědělství a kontrolu financí.
  - Rumunsko: soudního systému, v boji proti korupci, v boji proti BSE a v zajištění efektivního fungování platebních agentur.
- ❑ Pokud v těchto oblastech nedojde ke zlepšení na požadovanou úroveň, tak EK přistoupí k nutným opatřením: například k zákazu dovozu potravin nebo snížení dotací z evropských fondů.

# Evropská unie – současnost

## ***1.7. 2013 rozšíření o Chorvatsko***

- ❏ Žádost o vstup do EU podána v roce 2003, v roce 2005 začaly přístupové pohovory.
- ❏ Očekává se, že k tzv. schengenskému prostoru se Chorvatsko připojí do roku 2015, a jakmile bude jeho hospodářství splňovat určitá kritéria týkající se výše inflace, stavu veřejných financí, stability směnných kurzů a úrokových sazeb, bude moci Chorvatsko přijmout euro.
- ❏ Povinnost – předpisy o bezpečnosti potravin, o uznávání odborných kvalifikací z jiných zemí či o maximální výši poplatků za používání roamingu.
- ❏ Přejícné období - do konce roku 2017 používat nižší spotřební daň z cigaret a rybáři mohou do června 2014 používat sítě, které jsou ve zbytku EU zakázány.



# Norsko

- ❏ Členství v ES (EU) bylo předmětem velkých bojů.
- ❏ Vstup byl zamítnut referendem v roce 1972 a 1994.
- ❏ Proti byli především obyvatelé severních zemí, kteří se obávali společné zemědělské politiky a ohrožení vlastního rybářského sektoru.
- ❏ Vztahy s Norskem byly upraveny pouze podpisem dohody o volném obchodu.

# Švýcarsko

- ❏ V roce 1992 podala švýcarská spolková vláda přihlášku do Evropské unie, ale bez podpory parlamentu a voličů.
- ❏ Vstup byl zamítnut referendem.
- ❏ Švýcarsko zvolilo cestu bilaterálních smluv s Unií. Tak např. v rámci Bilaterálních smluv II. přistoupilo od roku 2006 k dohodě o Schengenském prostoru.

<b>Země</b>	<b>Datum</b>	<b>Volební účast %</b>	<b>ANO %</b>	<b>NE %</b>
<i>Česká republika</i>	13. - 14. června 2003	55,21	77,33	22,67
<i>Estonsko</i>	14. září 2003	64,02	66,84	33,16
<i>Maďarsko</i>	12. dubna 2003	45,6	83,76	16,24
<i>Lotyšsko</i>	20. září 2003	72,5	67	33
<i>Litva</i>	10. - 11. května 2003	63,3	89,82	8,85
<i>Malta</i>	8. března 2003	91	53,6	46,4
<i>Polsko</i>	7. - 8. června 2003	58,85	77,45	22,55
<i>Slovensko</i>	16. - 17. května 2003	52,15	92,46	6,2
<i>Slovinsko</i>	23. března 2003	60,3	89,6	10,4

Předchozí referenda

<b>Rok</b>	<b>Země</b>	<b>Volební účast %</b>	<b>ANO %</b>	<b>NE %</b>
1972	<i>Irsko</i>	71	83	17
1972	<i>Norsko</i>	79	46	54
1972	<i>Dánsko</i>	90	63	36
1994	<i>Rakousko</i>	82	66	34
1994	<i>Finsko</i>	70	57	43
1994	<i>Švédsko</i>	83	53	47
1994	<i>Norsko</i>	89	48	52

# Další rozšiřování?

- ❖ Island,
- ❖ Turecko,
- ❖ Srbsko,
- ❖ Černá Hora,
- ❖ Makedonie,
- ❖ Albánie,
- ❖ Bosna a Hercegovina.

# ČR a EU

- ❏ Jednotný vnitřní trh (1993) - je vyšší stádium společného trhu, státy zavedly společné technické a jiné normy na výrobky a vnitřní hranice mezi členskými státy již neexistují?
- ❏ Podepsána Asociační Evropská dohoda ČR s EU.
- ❏ Kodaňská konference – obecné podmínky pro přijetí zemí střední a východní Evropy.
- ❏ Spuštění společné evropské měny (1999).
- ❏ Vstup ČR do EU 1.5.2004.

# Změny v ČR po vstupu do EU I.

## **Přínosy:**

- ČR již není vnímána jako země „zaostalého Východu“, ale jako součást rozsáhlého ekonomicko-politického komplexu EU.
- Posílení osobní bezpečnosti občanů EU (společná zahraniční, bezpečnostní a obranná politika).
- Právo cestovat, studovat, pracovat, žít nebo podnikat v kterémkoliv státě EU.
- Zvýšení životní úrovně.
- Pozitivní rozvoj české ekonomiky, nové trhy pro český export.
- ČR se stává přitažlivá pro zahraniční investory.
- Modernizace českého průmyslu.
- Zapojení do celoevropských dopravních, telekomunikačních a energetických sítí.
- ***Možnost čerpat evropské finanční prostředky na rozvoj regionů, různých odvětví, venkova a zemědělství.***

# Změny v ČR po vstupu do EU II.

## ***Omezení:***

- Státní suverenity v některých oblastech ve prospěch sdílené evropské suverenity.
- Zesílená konkurence.
- Účast na společné zahraniční a bezpečnostní politice, i kdybychom s ní nesouhlasili.
- Neexistuje mechanismus pro výstup z EU (Zakotveno v Lisabonské smlouvě).

# Smlouva o Ústavě pro Evropu

- ❏ zveřejněn Konventem 18. července 2003.
- ❏ Konvent – „rada moudrých“ bez výkonných pravomocí (zástupci členských i kandidátských států).
- ❏ Ústavní smlouva byla poté **29. října 2004** podepsána v Římě.
- ❏ Zjednodušení právního systému EU.
- ❏ 2004 Smlouva o Ústavě předložena šéfům členských vlád.
- ❏ **Nutná ratifikace členských států (rozhodnutím parlamentu nebo referendem)!**
- ❏ Neúspěch: Francie a Nizozemí odmítly Evropskou ústavu v referendech => nutná změna.



# Lisabonská (reformní) smlouva

- ❏ Podepsaná **13. prosince 2007** v Lisabonu, ratifikována 3. listopadu 2009.
- ❏ Zásady Reformní smlouvy EU byly vypracovány v bilaterálních jednáních během německého předsednictví EU v první polovině 2007.
- ❏ Lisabonská smlouva obsahuje dva články pozměňující:
  - Smlouvu o Evropské unii (Smlouvu o EU, Maastrichtskou smlouvu)
  - Smlouvu o založení Evropského společenství (Smlouvu o ES, Římské smlouvy), ta má být nově nazvána **Smlouvou o fungování Unie**.
- ❏ Lisabonská smlouva je předmětem časté kritiky, zejména v souvislosti s tím, že pokračuje v nastoleném trendu dalšího prohlubování integrace, přičemž např. dále omezuje v některých oblastech možnost států vetovat rozhodnutí v Radě EU.

# Lisabonská smlouva - ratifikace

- ❏ Dnes ratifikována všemi 27 zeměmi.
- ❏ 3. října 2009 proběhlo druhé referendum v Irsku, které dopadlo 67,1% hlasů pro ANO, proti bylo 32,9% hlasů. Voleb se zúčastnilo 58% oprávněných voličů.
- ❏ Polský prezident Lech Kaczyński smlouvu podepsal krátce po irském referendu 10. října 2009.

# Lisabonská smlouva – ratifikace v ČR

- ❏ 29. září 2009 skupina senátorů převážně z ODS předložila Ústavnímu soudu další návrh na přezkoumání slučitelnosti Lisabonské smlouvy s českou ústavou.
- ❏ Prezident Václav Klaus pro podpis ratifikace vyžadoval výjimkou (formou dodatku) z Listiny základních práv EU, která podle něj zaručí neprolomení Benešových dekretů.
- ❏ Ústavní soud České republiky zahájil jednání dne 27. října 2009, v odročeném jednání 3. listopadu 2009 ihned po 9. hodině konstatoval, že žalované části smlouvy nejsou v rozporu s ústavním pořádkem České republiky.
- ❏ ***3. listopadu 2009 v 15 hodin prezident Václav Klaus Lisabonskou smlouvu svým podpisem ratifikoval.***

# Lisabonská smlouva - kritika

- ❖ Smlouva představuje pouze kosmetickou úpravu neschválené Ústavy EU.
- ❖ Dojde k výraznému omezení suverenity jednotlivých členů EU v podobě přesunu kompetencí národních parlamentů na orgány EU.
- ❖ Hlasování v Radě - tzv. systém dvojí většiny. Pro přijetí rozhodnutí se tak musí vyslovit 55 % členských států, kteří tvoří současně 65 % obyvatel EU.
- ❖ Zjednodušený postup pro přijímání změn primárního práva podle čl. 48 Smlouvy o Evropské unii, tzv. obecná přechodová klauzule (passerelle).
- ❖ Vytvoření nových institucí – Prezidenta EU, Ministra zahraničí EU apod.

# Lisabonská (reformní) smlouva



# Nová výzva pro Evropu

- ❖ Dokument **EVROPA 2020** – Strategie pro udržitelný inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění.
- ❖ Přijat dne 3. 3. 2010
- ❖ 3 klíčové okruhy:
  - ❖ **inteligentní růst** (podpora znalostí, inovací, vzdělávání a digitální společnosti),
  - ❖ **udržitelný růst** (produkce méně náročná na zdroje a podpora konkurenceschopnosti EU)
  - ❖ **a růst podporující začleňování** (zvýšení účasti na trhu práce, získávání dovedností a boj proti chudobě).

# Evropa 2020

## 5 základních cílů:

- 75 % obyvatelstva ve věku od 20 do 64 let by mělo být zaměstnáno,
- 3 % HDP Evropské unie by měla být investována do výzkumu a vývoje,
- v oblasti klimatu a energie by mělo být dosaženo takzvaných cílů „20-20-20“,
- podíl dětí, které předčasně ukončí školní docházku, by měl být pod hranicí 10 %,
- nejméně 40 % mladší generace by mělo mít vysokoškolské vzdělání a počet osob ohrožených chudobou by měl klesnout o 20 milionů.

1952	1958	1967	1993	1999	2003	2009
Pařížská smlouva	Římské smlouvy	Slučovací smlouva	Maastrichtská smlouva	Amsterodamská smlouva	Smlouva z Nice	Lisabonská smlouva
		Evropská společenství (ES)*	EVROPSKÁ UNIE (EU)			
Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO)						
	Evropské hospodářské společenství (EHS)		Evropské společenství (ES)			
Evropské společenství pro atomovou energii (Euratom)						
		* ES: ESUO, EHS, Euratom	Spravedlnost a vnitřní věci	→ ES		
				Policejní a justiční spolupráce (PJS)		
			Společná zahraniční a bezpečnostní politika (SZBP)			
			„tři pilíře“ – ES (ESUO, EHS/ES, Euratom), SZBP, PJS			





# *Instituce EU*



PedF, katedra geografie



# Jaká je struktura orgánů EU

- ❏ **Instituce** (EP, EK, Rada EU, Soudní dvůr, Evropský účetní dvůr, Evropský veřejný ochránce práv, Evropský inspektor ochrany údajů).
- ❏ **Finanční orgány** (ECB, EIB+Evropský investiční fond).
- ❏ **Poradní orgány** (Evropský hospodářský a sociální výbor, Výbor regionů).
- ❏ **Interinstitucionální orgány** (Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, Evropský úřad pro výběr zaměstnanců).
- ❏ **Decentralizované orgány Evropské unie** (agentury).

# Evropská Rada

- ❏ Vrcholný orgán EU – „*Evropský summit*“.
- ❏ Od roku **1974**, začleněna do JEP (1986).
- ❏ Pravidelná setkání politických představitelů členských zemí na nejvyšší úrovni.
- ❏ Zásadní otázky evropského integračního procesu.
- ❏ Je přímo zodpovědná za oblast druhého a třetího pilíře EU, tedy za společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a za policejní a justiční spolupráci v trestních věcech.
- ❏ Evropská rada se schází alespoň dvakrát ročně v **Bruselu**.
- ❏ Případné další schůzky se mohou konat v zemi, která momentálně předsedá Radě.
- ❏ [http://europa.eu/european\\_council/index\\_en.htm](http://europa.eu/european_council/index_en.htm)

# Rada Evropské unie

- **Rada Ministrů.**
- Sídlo má v **Bruselu.**
- Společně s Komisí a Parlamentem tvoří základ institucionálního trojúhelníku Společenství.
  
- Hlavní středisko politického rozhodování – rozhodovací funkce, schvalování rozhodnutí ve spolupráci s Komisí a Parlamentem.
  
- Umožňuje reprezentaci národních zájmů (stejně jako Evropská Rada).
- V předsednictví Rady se členské země střídají po šesti měsících podle předem daného pořadí.
- **Evropská Rada určuje cíle X Rada EU tyto cíle provádí.**
  
- Členové jsou sektorově zaměřeni (ministři zahraničních věcí, ministři financí, ministři zemědělství, dopravy, atd.).
- <http://www.consilium.europa.eu/infopublic>

# Rada Evropské unie

## ***Předsednictví EU***

- Umožňuje realizovat priority jednotlivých zemí
  - Vykonáváno postupně všemi členy ES
  - 2006: Rakousko a Finsko
  - 2007: Německo, Portugalsko
  - 2008: Slovinsko, Francie
  - **2009: Česká republika**, Švédsko
  - 2010: Španělsko, Belgie
  - 2011: Maďarsko, Polsko
  - 2012: Dánsko, Kypr
  - 2013: Irsko, Litva
  - 2014: Řecko, Itálie
- ❑ Evropskou radu jakožto politický orgán Evropské unie nelze zaměňovat s Radou EU (=Radou ministrů), která je legislativním a výkonným orgánem Evropské unie ani s Radou Evropy, která je nezávislou mezinárodní organizací!

# Hlasování v Radě

- Nejčastěji dochází k hlasování tzv. "kvalifikovanou většinou" - návrh může být přijat jen za podpory určitého minimálního počtu hlasů.
- Hlasování v Radě - tzv. systém dvojí většiny. Pro přijetí rozhodnutí se tak musí vyslovit 55 % členských států, kteří tvoří současně 65 % obyvatel EU.
- V citlivých oblastech však musejí být rozhodnutí přijata jednomyslně.

Francie, Itálie, Německo a Spojené království:	29
Polsko a Španělsko:	27
Rumunsko:	14
Nizozemsko:	13
Belgie, Česká republika, Maďarsko, Portugalsko a Řecko:	12
Rakousko, Bulharsko a Švédsko:	10
Dánsko, Finsko, Irsko, Litva a Slovensko:	7
Estonsko, Kypr, Lotyšsko, Lucembursko a Slovinsko:	4
Malta.	3
CELKEM	345

# COREPER

- V Bruselu má každý členský stát EU stálou skupinu delegátů, zastupujících zájmy svých zemí v EU (vedoucím je „stálý zástupce“).
- "stálí zástupci" se každý týden scházejí v rámci Výboru stálých zástupců (COREPER).
- Úkolem tohoto výboru je připravovat práci Rady (kromě otázek zemědělství-speciální výbor).
- COREPER je ve své činnosti podporován řadou pracovních skupin, které tvoří úředníci národních administrativ.

# Evropská komise

- ❏ Komise sídlí v **Bruselu**.
- ❏ Je srdcem a motorem EU.
- ❏ Nezávislá na vnitrostátních vládách – nestrannost.
- ❏ Její význam je dán odborným potenciálem, je složena z odborníků.
- ❏ Jejím úkolem je reprezentovat a bránit zájmy EU jako celku.

## **Funkce EK:**

- Výhradní navrhovatel legislativy, Iniciátor sekundárního práva (navrhuje nařízení, rozhodnutí, směrnice,...) o jehož přijetí rozhoduje Rada ministrů a Evropský parlament.
- Funkce prostředníka mezi Společenstvím a členskými státy.
- Kontrolní funkce (dodržování evropského práva a plnění z něj vycházejících povinností).

Od ledna 2007 má EK celkem 27 členů včetně svého předsedy.



# Předsedové EK

jméno	období	země
Walter Hallstein	1958 – 1967	Německo
Jean Rey	1967 – 1970	Belgie
Franco-Maria Malfatti	1970 – 1972	Itálie
Sicco Mansholt	1972 – 1973	Nizozemsko
François-Xavier Ortoli	1973 – 1976	Francie
Roy Jenkins	1976 – 1981	Velká Británie
Gaston Thorn	1981 – 1985	Lucembursko
Jacques Delors	1985 – 1995	Francie
Jacques Santer	1995 – 1999	Lucembursko
Manuel Marín	1999	Španělsko
Romano Prodi	1999 – 2004	Itálie
<b>José Manuel Durão Barroso</b>	<b>2004 – (2009)</b>	<b>Portugalsko</b>

# Evropská komise

- ❏ Navrhuje legislativu, politiky a programy činnosti a zodpovídá za realizaci rozhodnutí Parlamentu a Rady.
- ❏ Z každé země jeden člen jmenovaný členskými státy a Parlamentem.
- ❏ Nová Komise je jmenována každých 5 let, během šesti měsíců po zvolení Evropského parlamentu.
- ❏ V bruselském sídle pracuje okolo 18 000 úředníků, včetně externích spolupracovníků 36 000 úředníků!!!  
(počty se nadále zvyšují – přistoupení nových členských států).

# Evropský parlament

- ❑ Členové – „europoslanci“ jsou voleni občany EU na 5 let.
- ❑ Zastupují zájmy občanů.
- ❑ Mají kontrolní funkce (kontrola Komise a Rady).
- ❑ Rozpočtové řízení EU.
- ❑ První volby v roce **1979**.
- ❑ Do roku 2009 - 785 poslanců, z toho 24 českých, od 1.1.2007 BLG-18 a ROM 35.
- ❑ Červen 2009 – volby - 736 poslanců, z toho 22 českých.

Působí celkem na 3 pracovištích:

- **Štrasburk**: oficiální sídlo.
- **Brusel**: občasná jednání.
- **Lucemburk**: Sídlo předsednictva EP.

**Struktura:** - Předsednictvo (Jerzy Buzek), Výbory, Frakce (kluby) – př. Evropská lidová strana, Evropská federace stran zelených.

# Evropský soudní dvůr

- Byl založen v roce 1952 Pařížskou smlouvou.
- Jeho úkolem je zajišťovat, že legislativa EU je interpretována a uplatňována ve všech členských státech stejně.
- Soudní dvůr se skládá z jednoho soudce z každého členského státu.
- V zájmu efektivnosti však může Soudní dvůr zasedat i jako "velký senát" složený pouze ze 13 soudců.
- 1989 zřízen "Soud prvního stupně",- z důvodu velkého množství řešených případů.

# Evropský ombudsman

- ❏ Evropský veřejný ochránce práv.
- ❏ Sídlí ve **Štrasburku**.
- ❏ Jeho úkolem je právně pomoci občanům, kteří si myslí, že jim nedostalo vhodného administrativního zacházení.
- ❏ Podat stížnost může každý občan členského státu (faxem nebo elektronickou poštou, na webových stránkách je možné nalézt formulář stížnosti).
- ❏ Neřeší stížnosti na státní, regionální nebo místní orgány (ministerstva, úřady,...).
- ❏ <http://www.ombudsman.europa.eu>

# Poradní orgány

## ***Výbor regionů:***

- ❏ Poradní orgán Evropské unie, 222 členů.
- ❏ Sídlo: ***Brusel.***
- ❏ Reprezentuje regionální a místní zájmy (snaha o zapojení regionů do tvorby politiky EU).
- ❏ Nemá přímý vliv na rozhodovací proces.

## ***Hospodářský a sociální výbor:***

- ❏ Poradní orgán Evropské unie. Slouží jako konzultativní orgán pro ostatní instituce EU vybavené rozhodovacími pravomocemi.
- ❏ Poskytuje odborné konzultace v oblastech: jednotného trhu, pohybu pracovních sil, vzdělání, sociální otázky, životní prostředí.
- ❏ Sídlo: ***Brusel***

# Finanční instituce

## ***Evropská centrální banka***

- ❖ Definuje a vede měnovou politiku Společenství.
- ❖ ECB má výlučné právo povolovat vydávání bankovek v eurozóně.
- ❖ Vytváří pravidla pro národní banky.
- ❖ Řídí devizové obchody.

## ***Evropská investiční banka***

- ❖ Poskytuje půjčky pro investice podporující vyrovnaný ekonomický rozvoj a integraci Evropy.
- ❖ Poskytuje úvěry na neziskové bázi v oblasti: průmyslu, infrastruktury, telekomunikací, ZP.
- ❖ Poskytuje pomoc méně rozvinutým oblastem.
- ❖ Poskytuje finanční pomoc také mimo EU – celkem v 130 zemích světa.

# Rada Evropy

- ❖ Mezivládní organizace sdružující v současné době **47** zemí.
- ❖ Založena **1949**.
- ❖ Sídlo ve **Štrasburku**.
- ❖ ČR (ČSR) členem od roku 1991.
- ❖ Instituce: Výbor ministrů, Parlament shromáždění, Kongres místních a regionálních politiků, Komisař pro lidská práva, Mezinárodní soud pro lidská práva.



# *Politiky EU*



# Politiky EU

- Vztah mezi cíli jejich integračního seskupení a nástroji jejich realizace.
- Cíle EU jsou realizovány prostřednictvím politik EU.
- Politiky EU můžeme členit dle různých kritérií – společné, komunitární, národní a sektorové.

# Politiky EU

Orgány EU nemohou přijmout libovolné rozhodnutí jen na základě svého uvážení.

Unie působí pouze v těch oblastech, které vymezuje Smlouva o EU/Lisabonská smlouva – těmto oblastem říkáme **politiky EU**.

**Společné politiky** – jsou klíčovou oblastí, kde **členské státy zcela delegovaly své pravomoci na orgány EU** (Radu, Parlament a Komisi):

- **Společná obchodní politika**
- **Společná zemědělská politika**
- **Společná dopravní politika**
- **Měnová politika (pro země eurozóny)**

## Společná obchodní politika

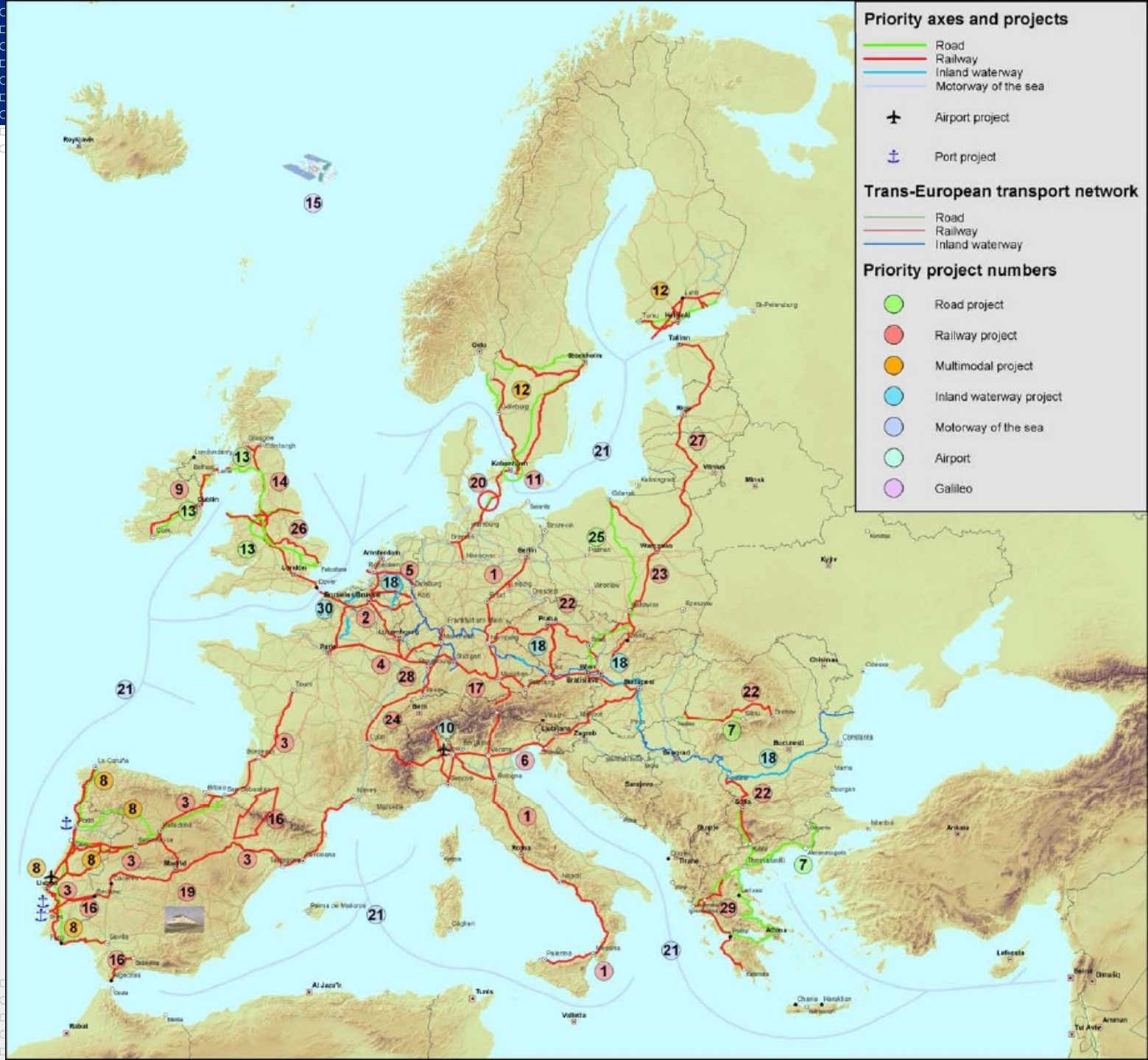
- Obchodní vztahy Evropské unie se světem.
- Má nadnárodní charakter, patří ke společně prováděným politikám vůči třetím zemím.
- Nástroje: Cla, Kvóty, Dobrovolná exportní omezení, Protidumpingová opatření,...

## Společná zemědělská politika

- Rozvoj zemědělského sektoru a ekonomická stabilizace venkovských oblastí včetně zajištění životní úrovně zemědělců.
- Nejdiskutovanější politika EU.
- Problémy: - velké subvence zemědělcům, exportní dotace, důvěra v živočišnou výrobu (nemoc šílených krav, ptačí chřipka).
- 13 mld. Kč každoročně pro Českou republiku v období 2007 – 2013.

## Společná dopravní politika

- Sektor dopravy tvoří silniční, železniční, letecká, námořní a vodní doprava.
- Transevropské sítě (TEN) – vybudování dopravních, telekomunikačních a energetických sítí, včetně ropovodů a plynovodů, vytvoření potřebného spojení v celé Evropě.



# Měnová politika (pro země eurozóny)

- Do HMU mohou být přijaty země, které splní striktní ***konvergenční kritéria***:
  1. Nové roční zadlužení nesmí být větší než 3 % hrubého domácího produktu (HDP).
  2. Celkové zadlužení nesmí překročit 60 % HDP.
  3. Míra inflace členského státu smí být maximálně o 1,5 % nad průměrnou inflací tří zemí s nejnižší inflací.
  4. Nominální dlouhodobá úroková sazba nesmí překročit průměr tří zemí s nejvyšší mírou inflace o více než 2 %.
  5. Nejméně dva roky nesmí od členského státu vycházet žádné silné napětí pro kursový mechanismus EMS.

# Společná měna EURO



Hlavní součást měnové a hospodářské unie.

- **1999 vstoupila na světové trhy** – zatím však v neviditelné formě (bezhotovostní styk).
- **€ - EURO** je jednotná měna Evropské měnové unie.
- **Od 1.1. 2002** národní bankovky a mince nahrazeny EUREM.
- V současné době je členem hospodářské a měnové unie 17 států (Belgie, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovinsko, Slovensko a Španělsko).
- ▣ 2001 – Řecko, 2007 – Slovinsko, 2008 – Malta, Kypr, 2009 – Slovensko, 2011 – Estonsko.

- **Koordinované politiky**- oblasti, kde **členské státy přenesly svou působnost na orgány EU jen částečně**:
  - **Jednotný trh** - Vnitřní trh Společenství = území všech členských států. Prostor, kde je: Volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu → tzv. čtyři svobody
  - Ochrana spotřebitele
  - Ochrana životního prostředí
  - Energetická politika
  - Podpora výzkumu a technologického vývoje
  - Regionální politika, a další....
- **Spolupráce v oblasti druhého a třetího pilíře**
  - Společná zahraniční a bezpečnostní politika (druhý pilíř)
  - Policejní a justiční spolupráce v trestních věcech (třetí pilíř) → **Shengenská dohoda**



# Schengenský systém

- ❑ Soubor dohod vedoucí k vytvoření prostoru bez vnitřních hranic mezi členskými státy.
- ❑ Země Schengenského prostoru: Belgie, Dánsko, Německo, Finsko, Francie, Řecko, Itálie, Lucembursko, Nizozemí, Portugalsko, Rakousko, Švédsko, Španělsko, Norsko (není členem EU), Island (není členem EU).
- ❑ ČR a dalších 8 nových zemí EU (kromě Kypru, Rumunska a Bulharska) vstoupilo do schengenského prostoru 21. prosince 2007, a to v rámci rozšířeného SIS I (Schengenský informační systém). Toto datum bylo dohodnuto na schůzce ministrů vnitra EU v Bruselu 5. prosince 2006 a týká se pozemních a námořních hranic. Na letištích zmizely kontroly až 29. března 2008.



# Rozpočet EU

- ❖ Příjmová x výdajová stránka
- ❖ **Víceletý finanční rámec** (až 7 leté období)

## Hlavní zásady:

- ❖ zásada jednotnosti a správnosti rozpočtu
- ❖ zásada ročního rozpočtu
- ❖ zásada vyrovnanosti
- ❖ zásada zúčtovací jednotky
- ❖ zásada obecnosti
- ❖ zásada specifikace
- ❖ zásada řádného řízení
- ❖ zásada transparentnosti

RADA

Čtení návrhu rozpočtu – změny

1. října

PARLAMENT

Čtení změn

13. listopadu  
(42 dní)

ANO

Většina odevzdaných hlasů



Rozpočet přijat

NE

Většina poslanců



Dohodovací výbor

Rada přijme  
do 10 dnů změny  
Parlamentu

PARLAMENT A RADA

Společný návrh

od 13. listopadu  
do 4. prosince  
(21 dní)

ANO

do 14 dnů

NE

do 14 dnů

Parlament a Rada návrh  
schválí (nebo nedospějí  
k rozhodnutí)Rada návrh zamítne,  
konečné slovo má  
Parlament (\*)Rada návrh schválí,  
Parlament zamítneRada a Parlament  
návrh zamítnou

Rozpočet přijat



Návrh rozpočtu zamítnut

18. prosince

# Další politiky EU

- Hospodářská soutěž – snižuje cen, zvyšuje kvalitu a rozšiřuje výběr spotřebiteli
- Sociální politika
- Kultura
- Vzdělávání
- Daně
- Podnikání
- Institucionální záležitosti
- Rozšiřování
- Regionální a strukturální politika

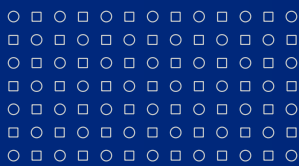
# Regionální a strukturální politika

**Prostřednictvím této politiky chce Unie přispět k rozvoji zaostávajících regionů, k restrukturalizaci průmyslových oblastí, které se ocitly v obtížné situaci, bojovat s vysokou nezaměstnaností, snížit rozdíly v životní úrovni apod.**

- ❏ Realizace samotné regionální politiky spočívá na členských státech, zatímco koordinace a harmonizace náleží do nadnárodní působnosti
- ❏ Zájmy členských států a jejich regionů reprezentuje Výbor regionů
- ❏ Vstup České republiky do Evropské unie má význam i z hlediska změn ve vymezení a klasifikování regionů členských zemí, a samozřejmě i v oblasti regionální statistiky

## **Klasifikace regionu ČR dle EU:**

- ❏ NUTS 1 = území ČR
- ❏ NUTS 2 = oblast (tj. regiony soudržnosti nebo sdružené kraje)
- ❏ NUTS 3 = kraj
- ❏ LAU 1/NUTS 4 = okres
- ❏ LAU 2/NUTS 5 = obec (zpravidla základní územní jednotky)



# Vývoj regionální a strukturální politiky

## 1. Etapa v období 1958 – 1973

- ❑ Individuální přístup, který není koordinován na nadnárodní úrovni
- ❑ Jednotná regionální politika zatím nebyla nutná, protože mezi zakladatelskými zeměmi nebyly příliš velké diference
- ❑ První ekonomické rozdíly při rozšíření EU v 1973 o VB, Dánsko a Irsko

## 2. Etapa v období 1974 – 1985

- ❑ Celosvětová strukturální krize, hospodářské zpomalení, nastartování regionální politiky
- ❑ **1975 – vznik ERDF** (Evropský regionální rozvojový fond)
- ❑ EU poskytovala pomoc na základě projektů, které byly přímo předkládány EK (největší příjemci: Itálie, VB, Řecko, Sp., Portugalsko)

## 3. Etapa v období 1986 – 1993

- ❑ Jednotný vnitřní trh, schválení Aktu o Jednotné Evropě
- ❑ 1988 reforma regionální politiky (dochází k integraci regionální, sociální a agrární politiky – **STRUKTURÁLNÍ POLITIKA**) – definováno 5 cílů

# Vývoj regionální a strukturální politiky

## 4. Etapa v období 1994 – 1999

- Rozšíření ES o Finsko a Švédsko – přidání dalšího cíle Strukturální změny regionů s extrémně nízkým zalidněním
- Podpisem Maastrichtské smlouvy → Vznik Výboru regionů, Vznik Kohezního fondu

## 5. Etapa v období 2000 – 2006

- Snaha o efektivní využívání finančních prostředků EU
- Cíl 1 – Podpora rozvoje regionů
- Cíl 2 – Podpora hospodářské a sociální přeměny oblastí, které se potýkají se strukturálními problémy
- Cíl 3 – Podpora vzdělávání, odborné přípravy a zaměstnanosti
- **2004 zapojení České republiky do RSP** (vznik operačních programů a dalších mechanismů pro čerpání finančních prostředků z EU)

## 6. Etapa v období 2007 – 2013

- Zaměření se na plnění Lisabonské strategie



# Finanční nástroje regionální a strukturální politiky

## Strukturální fondy:

- **ERDF**
- **ESF**
- EAGGF
- FIFG
- ☒ **Fond soudržnosti** (Kohezní fond)
- ☒ Evropská investiční banka
- ☒ Iniciativy Společenství
- ☒ Komunitární programy

# Desintegrační procesy v minulosti

- Sovětský svaz
- Ruská federace
- Jugoslávie – Srbsko, Černá Hora, Chorvatsko, Slovinsko, Bosna a Hercegovina
- Československo

# Desintegrační procesy současnosti

- Belgie – vlámská a valonská část
- Itálie – severní a jižní část
- Kanada – Quebec
- Španělsko – Katalánsko, Baskicko
- Francie – Korsika, Baskicko
- Velká Británie – Severní Irsko
- Čína – Tibet
- Rusko – Tuva, Baškorstán...
- Ukrajina – Krym

# Informační zdroje

- <http://eulaw.typepad.com/> - Evropské právo
- <http://europe.eu.int/eur-lex/> - Monitoring práva EU
- <http://integrace.cz>
- <http://europa.eu.int>
- <http://euroskop.cz>
- <http://euractiv.com/>